

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01072

ALE TOG

Esther Shumiatcher-Hirschbein

Permanent preservation of this book was made possible

by Carol & Michael G. Reiff

in honor of

Simon & Zoe Reiff

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אסתר שומיאטשער

אַלע טאָג

לידער און פּאַעמעס

פאַרלאַג „ערד און היים“
ניו-יאָרק, 1939

 178

Alle Tog
Copyright 1939 by
Esther Shumiatcher, New York, N. Y.
Printed in U. S. A.

געזעצט און געדרוקט אין
פארלאג „אַטלאַנטיק“ — ניו יאָרק
33 גרענד סטריט

אַל ע ט אַג

דיינע טריט

איך זיג אין דער נאכט אַליין,
איך שפיר דיינע טריט איבער מיר.
אַט ווער איך ערד און שטיין,
און וואַקס זיך אַריין אין דיר.

דער טייך טרינקט דעם פאַרנאַכט.
די זון — דאָס געשריי פון דעם אַוונט.
זע, איך האָב געבראַכט
מיין לעבן צו דיר אַזוי נאַענט.

עס האָט דער בוים שוין אָפגעבליט
און געלאָזן די בלעטער פאַרן.
עס וואַרט די ערד אויף אַ נייעם שניט
פון אירע טיפע קוואַלן.

איך צי זיך צו די שטערן ווי אַ גראַז,
איך בין אַ שטראַל פון דיינע שטראַלן.
אַ, אייביקער, ניט פאַרלאָז!
איך בין היינט ביי זיך אַזוי געפאַרן.

די זון האָט אויפגעשיינט פאַר מיר,
ווי אַ מאַמע פאַר איר ערשט געבאַרן,
און זי האָט אויפגעוועקט אין מיר
גלויבן, וואַס איך האָב לאַנג פאַרלאָרן.

איך זיג אין דער נאכט אַליין,
איך שפיר דיינע טריט איבער מיר.
אַט ווער איך ערד און שטיין,
און וואַקס זיך אַריין אין דיר.

אין גרינע פלאמען

אין גרינע פלאמען שרייט דער פריילינג,
א ווערבע וויגט זיך אין דער זון און לאכט,
ערד און הימל זענען היינט פארצווייליגט,
מיט רעגן שמעקן די באקן פון דער נאכט.

דער טייך ציט אויס זיין האלדז אריבער ברעגעס.
א הימלדיקע אומרו טראגט זיך איבערן קאפ.
די ערד, אן אויסגעבאדענע אין רעגן,
ציט די זון צו זיך אראפ.

די בלויע גענדז זענען שוין געקומען.
דער ווינט וויגט אין דער זון דאס גראז.
דער הימל האלט די ערד ארומגענומען,
די גענדז טוען אנטקעגן הימל זיך א לאז.

א ווייסער קארשנבוים געבויגן,
איינגעווארצלט שטייט
מיט בליטן אנטקעגן זון — צעבליטע אויגן —
און איבער אים האט זיך גאטס ווארט געשפרייט.

א פויגל היפערט אין די צווייגן.
מיט רויטע באקן וויגט זיך אין דער זון א בלומען-שטראז.
איך שטיי א צוגעשמידטע מיט מיין שווייגן,
עס אטעמט די ערד אין דעם גראז.

אין דער זון — א הייפל זאמד און ריטער.
פון הינטערן בערגל קוקט א האז.
די ערד וועט זיך נאכאמאל אוועקגעבן די שניטער,
און אייביק גרין זיין וועט דאס גראז.

איך טו א פאל צו דער ערד אנידער,
איך גיב זיך איר אפ ווי א קינד.
די ערד הויבט מיך אויף ווידער
מיטן יאג פונם ווינט.

אַנטקעגן ווינט

איך שטיי ביינאכט אַנטקעגן ווינט
מיט מיין קראַנקן געשריי.
אַ. נעם מיך אַוועק געשווינט,
און ווי גראַז פאַרזיי!

דער ווינט צעוויגט מיין קאַפּ
און מיין לייב און לעבן.
די לבנה קוקט אַראָפּ,
ווי מיין שאַטן וויגט זיך דערנעבן.

איך נעם זיך צו און וואַקס אַרויס
ביז דער שטיקייט פון די שטערן;
עס פרייט זיך מיט מיר גאַטס הויז,
און אויך די שטיינער הערן.

עס פאַרט אַן עפֿל אַראָפּ אין גראַז
מיט רויטער, פולער באַק.
עס פרייט זיך דאָס גראַז,
וואָס דער עפֿל שמעקט געשמאַק.

געגאַנגען איז היינט אַ רעגן,
דאָס פעלד איז אַנגעטרונקען זאַט.
דער ווינט טראַגט דעם הימל אַנטקעגן
דאָס גרין פון בלאַט.

די שטערן קוקן אַרונטער —
אַלץ גייט צו שלאָף, צו רו.
גוט איז גאַטס וואונדער,
איך מאַך אויך די אויגן צו.

אויפן קראַנקן בעט

בלויער הימל.

דער זומער גייט פון בוים צו גרעזל,
רויטע פאַמידאַרן אין דער זון,
פרייעך שפּרינגט אין דער זון אַ העזל.

איך ליג מיט אויגן צוגעמאַכטע שעה נאָך שעה,
אין פענצטער קוקט אַריין דער הימל.
— צי ביסטו דאָ, מיין האַרץ, צי ביסטו דאָ?
און ווידער שווימט אַוועק מיין לעבן אין קראַנקן דרימל.

די טיר איז אַפּן,

אַ וואַלקן ציט אין הימל בלוי.
אַ, האַרץ מיינס, דו מוזט האַפּן!
אַ פאַרקרימטער אות — מיין מויל.

אַ גרינער ווינט שפּילט מיטן זומער אין די בלעטער.
אַ בין טראַגט איר האַניק מיט אַ זשום.
אַ שטים זאָגט סודות-פּול: נישט וואַרט אויף שפּעטער,
די ערד איז גרייט — קום!

מיין האַרץ קלאַפט האַסטיק אַפּ, ווי אַ מהומה
וואַלט אָנגעיאַגט מיין בלוט.
איך ליג, אַ שטיק ערד אַ שטומע,
איך בין גרייט צו גיין אַט די מינוט.

אויפגעגראָבן איז די ערד, די זון פאָרגייט,
מען טראָגט מיך צו מיין רוי.
איך דערפיל אין זיך אַן אויפגעבליטע פרייד:
איך שפיר דיך, איך זע, אַז דאָס ביסטו.

איך שפרייט די הענט און נעם דיך אויף,
ווי טרוקן ערד דעם רעגן.
דו נעמסט אין דיינע הענט מיין גוף
און טראָגסט דער פאָרגייענדיקער זון אַנטקעגן.

די ביימער הערן

די ביימער הערן זיך איין,
לבנה — א בלויע אויף שניי.
נאכט,
דו און איך, מיר — צוויי.

דו שטרעקסט א האנט צו די שטערן,
און בינדסט דיין עלנט מיט זיי.
זע, די הימלען הערן,
לבנה, נאכט — מיר צוויי.

דו זאגסט: די שטערן קאנען נאענט נישט ווערן,
און מענטש מיט מענטש — יא.
מיר וואקסן אריבער די שטערן,
און זענען אייביק דא.

די שנייען האבן זיך אויסגעצויגן
אנטקעגן בלויען האריזאנט.
א וויילע, א רגע — און דייע אויגן
ווערן פייערדיק נאענט.

מיר גייען ווייטער
אויף שנייאיקן וועג שפאן־ביישפאן.
ביי מיין זייט, טראט־ביי־טראט, גייט א צווייטער —
אין שניי שפאנט א ווייסער מאן.

נאכט, פראסט, ווינט.
אויפן טייך שלאפט דער אייז.
ער איז יונג, איז יינגל און קינד,
דער קאפ — א קאפ פון א גרייז.

א שטריק אויף זיין דארן גוף,
די פיס אין שניי שלעפן מיד.
איך הער פון דער נאכט א רוף —
ביים זייט גייט מיט זיין ליד.

ער פאָלט אין שניי אַנדידער,
דאָס פנים אין זיינע הענט :
— איך קום צו אייך, איך בין דאָ ווידער
אין ווייסן פייער צו ווערן פאַרברענט !

די שטערן קוקן צום אבא,
מיט אַ ווייטן עלנט אַראָפּ.
פאַרשרייב איך אויף טאָוול,
ווי צעלויכטן האָט זיך זיין קאַפּ.

שטום מיין צונג

שטום מיין צונג
און בלינד מיין גוף.
קום, מיין ליד,
און בינד מיך אוף.

אין דיין גוף
לבנה-צוויט.
שאַרף דיין רוף
ווי חלף-שניט.

קלאַר ווי שניי
דיין ווייסע רוי.
אין דיין וויי
בין איך דו.

די זון איז אזוי נידעריק געפאלן

מיין לעבן קלאפט האסטיק אָפּ,
ווי אַ שרפה וואָרט געריסן די שויבן.
אין מהומה צעוויגט זיך מיין קאָפּ.
האַרץ, צי האַסטו אויפגעהערט גלויבן ?

דאָס ברויט, וואָס איך עס, איז שנאה.
דאָס וואַסער, וואָס איך טרינק, איז ביטער.
מיין צער שפּילט אויף טרעפּ פון דער בינע,
און דער תּליון איז דער פאַרשטעלטער היטער.

מיך איז אַזאַ עלנט באַפּאַלן,
עס איז נישט פאַר מיר קיין טרייסט.
די זון איז אזוי נידעריק געפּאַלן,
אין פינצטערניש זיך אַליין אויפגעלייזט.

וויי איז צו אַן ערד אויף זיבן שלעסער !
וויי, פאַר מיר קיין אַרט איז נישט פאַראַנען.
דער עלנט וואַקסט אַלץ גרעסער,
און וואו צו גיין איז נישטאָ פון דאַנען.

עס צעוויגט זיך הויך מיין לייב און לעבן :
דער הימל און די ערד, און איך בין דאָ !
איך שטיי אין דער נאַכט אַליין, דער עלנט שטייט דערנעבן.
אוי, טרויעריק איז דער גנאָד פון דער היי־שעה.

אין חושך פון די לאַנגע נעכט,
בין איך ביי זיך געפאַזן און פאַרשעמט.
היט מיך, גאַט, פון שאַנד צו ווערן קנעכט,
און ווי אַ בעטלער זינגען אין דער פרעמד.

רויטע וואַלקן אין שטורעם — איז מיין גורל,
ווי ערד פאַרלאַזן פון גאַט איז דער פיין.
דאָס האַרץ שרייט הויך אַריבער אַלע שטערן:
איך בין דאָ און אייביק וועל איך זיין!

תהו ובהו

דער אָונט אויף מיין פענצטער לייגט זיך שווער און מיד.
א שדאכטפעלד איז דער טאָג,
עס וויינט מיין יעדער גליד.
אָן אָנגעקלאָגטע שטיי איך שטום:
א פאָלק גייט אָפּ אין בלוט —
און מיר דאָ
גייען אום,
ווי אַלע טעג פון יאָר,
מיט זאָרג.
א שווערער לאַסטוואַגן
די וואָר.

א, פינצטערניש,
טרעט אָפּ אַ רגע פון מיין שוועל!
דאָס בלוט שרייט פון תהום,
איך וואָרט אויף אַ באַפעל.
נאָר קיינער רירט זיך נישט,
און קיינער גייט.
מיר גרייטן אונדזער עסן צו דער צייט,
און ריידן ווערטער הייליקע
פון קינס רויב
און דאָס געשריי
פון הבלען.

א, פינצטערניש,
טרעט אָפּ אַ רגע פון מיין שוועל!
צוקאָפּנס — אַ תליה ברענט,
אַ מאַמע טראָגט איר שגעון פאָר דער גאָס,
עס קלאָגן אין פאָרוויסטונג אירע הענט.

ס'איז נאכט.
פינצטערניש אין בלוט.
איך הער דעם אָטעם פון מיין שטאַם :
מיט בלוט פאַרגייט דער טאָג,
און צינדט דעם זאַמד, ווי שרפות וואָלטן ברענען.
אין דרויסן איז תשרייגאַלד,
אויף יעדנס פנים צו דערקענען,
און אויך אַ חושך אין יעדער קלענסטער בריאה.
אין דרויסן איז תשרייגאַלד
און פינצטערע תהו ובהו.

מיין פאלק

דאָס האַרץ פון אַ קראַנקן שטערן
ברענג איך דיר היינט.
דיינע אַקסלען וועלן צוקן און הערן
דאָס וואָס איך זאָג דיר היינט.

מיין האַרץ הער איך קלאַנגן,
פאַר דיין געוואונדיקט געשטאַלט.
עס איז שווער, שווער צו פאַרטראַגן
די רשעות און גוואַלט.

עס טראַגן זיך פינצטערע ראַבן
מיט שנאָבלען קראַנק פון האָס.
גראַבן אַ גרוב טוען זיי גראַבן
פאַר מיין יידישער גאַס.

ווי אַ מאַמע, א יידישע מאַמע, טו איך קלאַנגן.
דאָס האַרץ ווערט פאַרלאַפן פון בלינדן סם.
ווי קאַן איך די זון פאַרטראַגן,
ווען אויסראַט שרעקט מיין שטאַם?

צעטראַטן גראַז איז דאָס לעבן דאָס שטילע,
אונטערגעשווענקט זענען די וואַרצלען פון מיין בוים.
פון דעם ווייגעשריי פלעכט מען אַ תפילה
אין היינטיקן סדום.

אונדזער לייב איז אַפן פאַר שרפות,
אונדזערע אויגן — שטומער צווייט.
מיר שפּאַנען דורך האָס און מגפות,
מיט געשריי אין געפייניקטע טריט.

אַנטקעגן יעדער קללה פון שונא
שרייט אונדזער בלוט אין צער.
ווער וועט דאָס לייב אונדזערס שוינען,
ווען עס פייניקט דער רשע און נאַר ?

אין פנים פון יעדן איינעם
רויכערט רשעות און גוואַלט.
ניט אויף באַדויערן און וויינען
גייען מיר אויף ווי אַ וואַלד.

וואַרטזאָגער, מענטש און ברודער,
טאַטע פון פרייד און פון פייך,
צינד דיין האַרץ מיט פייער, מיין ברודער,
און לאַמיר, ווי גראַז, נישט פאַרגיין.

ק"ו, הער

איך פרעג דעם הימל,
איך פרעג דאָס גראָז,
איך פרעג דעם וואַרעם,
איך פרעג דעם האָז:
— וואו טוט מען זיך אַהין מיטן ביסל לעבן ?

עס ענטפערט דער הימל,
און עס ענטפערט דאָס גראָז:
— די ערד איז נישט היים,
די ערד איז סדום !

איך פרעג דעם שטיין,
און פרעג ביים שטויב:
— וואו טוט מען זיך אַהין מיט אַזאַ געוויין ?
וועמעס גורל איז פינצטערער,
און עלנטער, וועמעס געביין ?

איך פרעג דאָס פּערד,
און פרעג די קו:
— זאָג מיר, מיין קיעלע, דו,
צי וועסטו מיך נעמען אויף דיינע שפיציקע הערנער
און מיך אַוועקטראָגן וואו ?
וואו ? וואו ? וואו ?

ווער וועט מיר אַ פענעץ ערד שענקען,
איך זאָל די שטריקלעך פון מיין וויגל אויפהענגען,
איך זאָל קאַנען פאַרוויגן אבר ביי אבר
אויף קיינעמס ערד מיין ברודערס קבר ?

ענטפערט די קו:
— מו, מו, מו...

אין דרויסן איז גאָלד און זון און האַניק, לײבע, האָס און בלײ.
ווי שטענדיק גייט דאָס לעבן די טיפסטע תהומען פאַרביי,
אַפילו ווען עס פיבערט דער עשאַפּאַט,
און עס וויינט אויף אַ צלם גאָט.
איך עפן מיין האַרץ,
און איך שריי, און איך שריי,
ווי אין עלנט אַ וואַלף מאַכט רויט מיט זיין בלוט דעם שניי.

איך טו זיך אַ כאַפּ מיט אַמאָל —
איך שטיי אויף אַ בערגעלע ערד.
די זון זינקט אַרונטער אין טאָל.
איך הער פון ווינט אין פאַרצווייפּלונג אַ קול :

— קין, קין, קין !

עס פּלאַגט מיך שטענדיק דיין טאָט.
צי איז דען דיין בלוט מיט אומגליק ניט זאָט?

— קין, קין, קין !

ווי קאַנסטו טראַגן אַזאַ בלוטיקע לאַסט
אַנטקעגן זיך, אים, מיר, זיי?
די ערד איז פאַראַקערט נאָך אַ גוטן שניט,
און די זון טוט אָפּ אייביק איר אייביק ליד.

— קין, קין, קין !

נאָר זאָגן מוז איך, זאָגן מיט בלוט אויף די ציין :
כאָטש איין מאַמע האָט אונדז געטראַגן אין איר געביין —
איידער עס הויבט דער טאָג אָן צו טאָגן,
מיט דיין שאַנד אויפן קאַפּ טו איך קלאַגן
און איך בעט צו זיין עדות די הימלען :

— איך בין מיד צו טראַגן שטענדיק קרוודעס פון הבלען !

און זאָגן מוז איד, זאָגן מיט בלוט אויף די ציין:
וועסט זיך פאָרגיין אמאָל אין געוויין —
וועט הימל און ערד ליגן שטום ווי שטיין צו שטיין,
און ווי אַ חיה,
וועט דיין בלוט זיך פאָרגיין
פון אינסוף ביז אינסוף אין געוויין...

ג א ט

איך גיי דעם הימל אנטקעגן
און ריר אן דיין עלנט, גאט.
דיין לייב איז אין וואונדן געלעגן,
און געווארט אויפן עשאפאט ;

דאס לייב צעפליקט און פארשמיסן
פון א צערייצטן קנוט.
דאס לעבן ליגט צעריסן,
און עס קלאגט דאס בלוט.

דער הימל קוקט אַרונטער,
די שטערן אויף זייער אַרט.
און יעדער שטערן באַזונדער
שרייט אַראָפּ זיין הייליק וואַרט.

איך פאל מיט מיין פנים צו
אויף עלנט פון דער ערד.
עס קלאגט אויך גאט ברוך הוא,
מיין יעדער אבר הערט.

עס ציט זיך ווייט מיין שאַטן,
איך וואַקס ביז די שטערן אויס.
די ערד איז פאַר מיר פאַרבאַטן,
און די וויסט איז לאַנג און גרויס.

אַ, וואָס זאָל איך נאָך זאָגן,
און ביי וועמען זוכן טרייסט ?
די מאַמע, וואָס האַלט אין טראַגן —
איר בויך זאָל זיין געטרייסט !

דעם הימל אַנטקעגן

אויף טרעפ פון שפיטאַל איז געלעגן די זון ווי אַ חלף.
דאָס לעבן מיט מיליאָניקע בליקן האָט געלויערט אַנטקעגן.
פאַר דיר, מיין קינד, איז דאָס לעבן ווי דער אות אַלף,
און די ערד — אַ זון מיט אַ רעגן.

איך שטיי אויף די שטיינערנע טרעפ מיט וואונדער.
אויף מיינע הענט, פון מיין בלוט און ביין אַ גופיקער נס.
איך טראָג דעם הימל אַנטקעגן
אַ לעבן פון פערצן מעת-לעת.

מיין עופהלע ציט די ליפן צוזאַמען,
ווי ער וואָלט עפעס מיר וועלן זאָגן.
פאַרגיב, פאַרגיב דיין מאַמען,
אויב דאָס לעבן וועט דיר שווער זיין צו טראָגן.

מיט דיר וועט וואַקסן דער הימל גרעסער,
מיט דיר וועט אויפגיין אַ נייע זון.
דאָס לעבן וועט מוזן זיין בעסער,
מיין פערצן מעת-לעתיקער זון!

מיין עופהלע, ליכט פון מיין באַגינען,
מיין עופהלע, ביין פון מיין ביין;
זאָל סב און האָס אין דיין אויג ניט גרינען,
און זאָסט פאַרגרינגערן ברודערס געוויין.

דו קומסט פון אַ שטאַם, געיאַגט און גערודפט,
אַנטקעגן אַ וועלט פון רשעות און פיין.
זאָל לויכטן, זאָל לויכטן דיין יעדער אבר
אין דער וועלט, וואָס איך פיר דיך אַריין.

ווי דער פאסטוך עמוס, נאך וועמען דו טראגסט א נאמען,
זאל זיך דייך בלוט אנטקעגן רשעות און גוואלט.
טראגסט שוין די לאסט פון דייך פאלק אויף דייך נאמען,
מיין עופהלע, פערצן טעג ארט.

עס רופט שוין די שעפסן צונויף דייך פאסטוכל ברודער,
מיט דורשט און מיט הונגער און מיט עלנט אויף וואל.
א, קינד מיינס פון שטאטישן מדבר,
צי הערסטו די טרערן פון יענעם פארפייניקטן טאל?

דער טאג מוז קומען, דער טאג וועט קומען,
ווען פאסטוך מיט פאסטוך און מענטש מיט מענטש
וועלן אויסגעלייזט גיין איבער די לעצטע תהומען,
און דו — מיט דעם נייעם, באפרייטן מענטש!

זאָל אויפגיין אויך דיין יידיש ליד

איך צי זיך, קינד מיינס, מיט דיר צו די הימלען.
איך גיי מיט דיר קעגן וואַלקן און קעגן זון.
אויפן העכסטן טורעם שטיי איך און קוק אַרונטער
אין טיפן טאָל, ווי אַמאָל יהושע בן־נון.

ער איז געשטאַנען אין מדבר,
און, ווי די זון, האָט אים געבלענדט דאָס לאַנד.
דער אויסגעענקטער חלום פון אַ פאַלק אין מדבר
האָט זיך געלייגט ווי אַ טויאיק רעגן אויף זיין האַנט.

עס שפרייט זיך ניט קיין מדבר־זאַמד פאַר מיינע אויגן.
עס גייט ניט אויף דער אַטעם פון גרינעם גראָז אין טאָל.
איך זע דעם מענטש און זיין שאַטן שטיין געבויגן
אין קעניגרייך פון שטיין און שטאָל.

שטיין און שטאָל און פיבער פון די גופים,
שטיין און שטאָל און פיבער פון די הענט.
איך הער די שטים פון מענטשן רופן
אין די אויפגעטורעמטע און שטרענגע ווענט.

די שטים צעוויגט זיך העכער,
די שטים פון מענטשן אַלערליי,
ווי ווינט אויף טורעמדיקע דעכער
אין זון, אין טוי, אין רעגן און אין שניי.

איך האָב געבראַכט דיך, לעבן מיינס,
אויף הונדערטסטן שטאַק פון מענטשנס אויסגעשריי —
עס זאָל יונג לעבן דיינס
הערן אין ציגל־שטיין דעם מענטשנס וויי.

איך זע אים און זיין חלום שפאנען,
מיט זארג אויף הענט דורך וואַכעדיקער וואַר.
עס איז אַזאַ אויסגעשריי פאַראַנען,
וואָס אייגן בלוט־און־פלייש פאַרנעמט עס נאָר.

געזאַנג פון לייב און טרויער פון גלידער,
געוויין פון בלוט און געלעכטער פון ציין —
יעדער האָט אין עלנט־שטיין פאַראייביקט זיינע לידער
אין ניריאַרקער היים פון בלוט און מענטשלעכן געביין.

איך לאָז מיין חלום מיט די וואַלקן ציען.
פון דער טיף שטרעקט זיך צו מיר אַ ברידערלעכע האַנט.
דער מענטש, זיין טאַט, זיין לייב־און־לעבן בליען
אין מיליאַניקער געשטאַלטונג איינגעשפאַנט.

איך צי זיך מיט דיין לעבן צו די הימלען,
איך הער זיך איין ווי גוף דיינער בליט.
אין ניריאַרקער אויסגעשריי פון פעלקער
זאָל אויפגיין אויך דיין יידיש ליד.

מ א נ ע

איך נעם די פעדער און וויל דיר שרייבן
ווערטער פשוטע — צו אַ מאַמען אַ בריוו.
שטעלן זיך אויס שורות אויף ווייס פאַפיר.
ווי שורות אין אַ ליד.

דו, וואָס אין בלוט האָסט מיך געבאַרן,
דו, וואָס אין צער האָסט מיך פאַרוויגט —
מיט טוי פון דיין לעבן נעמען זיך קלאָרן
די שורות די אייביקע פון דיין מאַמע־ליד.

פערצן לעבנס פון דיין לייב אויפגעבונדן.
פערצן הימלען האָבן זיך געריסן צו דער ערד.
פאַר פערצן לעבנס ליכט געצונדן,
און פערצן מאָל דיין לעבן אויסגעלערט.

איך זע דיך דורך די נעכט ביים לעמפל זיצן,
אין ווינט, אין פראָסט, אין שנייאיקן זאָוויי,
אין רעגן־נעכט און שניידנדיקע בליצן —
איינשטילן א קינדס געשריי.

פערצן גופימלעך האָסטו געלייגט שלאָפן,
און דו האָסט אויף־און־אָפ געשפאַנט מיט זאָרגן אויף דער האַנט.
פאַר יעדן אבר האָסט געהאַט בטחון,
ס'האַט זיי איינגעוויגט דיין וויגנדיקער שאַטן אויף דער וואַנט.

מאַמע, מאַמע, אויסגעליכטיקטע און גרויע,
אויסגעדאגהטע פאַר עופעלעך אויף ברויט און העמד,
האַסט אויסגעוואַרצלט זיך מיט דרייסיק זומערן גענויע,
און האָסט געפירט דיין לעבן אויף דער פרעמד.

געטראָגן די פאַרצווייפּלונג פון אַ היים אין ערנט און אין טרערן,
ווען בלוי פון חרף האָט די לופט געשניטן ;
שרעק און פחד זענען געווען די שטערן,
און איך — מיט מיינע אַכט יאָר איגמיטן.

האַסט אויסגעקוקט די לויפנדיקע באַנען,
מיט שטרעקעס און מיט נעמען אומבאַקאַנט,
מיט אויסגעוויינטע אויגן ביסטו געשטאַנען
אַנטקעגן דעם זיידנס פנים אויף דער וואַנט.

עס ברענען ליכט, דו זעגנסט זיך מיט דיין מאַמען,
און זאָגסט אַ זיי־געזונט צו דיין באַגלויבטן דור.
מיין שאַטן האָט זיך געוויגט מיט צען נאָך צוזאַמען
אין לאַנד פון אַזאַ פאַרווירטער וואַר.

דיין גלות־לייב געטראָגן,
ווי אַ פאַרצווייפּלטן געוויין,
עס האָט יעדער טאַג פאַר דיר מיט בלוט גענומען טאַגן,
און יעדע נאַכט אין תהום פאַרגיין.

געבלענדט האָט דיר דאָס ווייס פון די קאַנאַדער שנייען,
דאָס ברויט איז דיר געווען ווי זאַמד אויף ציין.
עס האָבן דייע וואַרצלען גיט געקאַנט זיך צונעמען, זיך פרייען —
אַ פרעמדע ערד, די פרעמדקייט — דו אַליין.

מאַמע, אויסגעליכטיקטע און גרויע מאַמע,
האַב קיין פאַראיבל וואָס איך ברענג דיך אין מיין ליד,
און גלויבן גלויבסטו דאָך אַוודאי
אין דער מצוה פון אויסזינגען אַ יידיש ליד.

I

איך זע פאר זיך שטענדיק דאָס בערגל ערה, וואו דו ליגסט,
און דער ווינט, וואָס היט דיין קבר, וועקט מיין שלאָף.
איך לייען דעם בריוו, וואָס דו האָסט מיר געשיקט,
איידער דו האָסט אַוועקגעגעבן דער ערד דיין גוף.

דיין באָרד צעווייעט אין דעם ווינט. דו ביסט געפּוּיגן
פון קיסרס גזירות ערגעץ אין אַ העק.
געלאָזן הינטער זיך עלף פאַר הונגעריקע אויגן,
דער מאַמעס פנים — אין ווינט אַ רויטער פּלעק.

אַ צווייטער גלות האָט שוין געווארט מיט אַלעם גרייטן,
מיט עלבט און פחד און שטומקייט אויף דער צונג.
אַ בראשיתדיקע אומרו האָט זיך גענומען שפּרייטן,
און געווען איז גאָט נאָך זייער יונג.

אויף פעלדער שניי האָט זיך געשפּרייט דער צפון,
די איינזאַמקייט האָט זיך געטראָגן אויף כוואַליעס פון קעלט.
קאַנאַדע, ערד פאַרווייעטע, און הימל פון דיין האַפן,
האָט מיט רציחה זיך אַנטקעגן דיר אַוועקגעשטעלט.

די ערד האָט פיינט געהאַט אין דיר דעם פרעמדן,
און עקשנותדיק פאַרביטערט דייע טעג.
דו, אַ כהן, פון דער היים אַ למדן —
האָסט דאָ אויף ווילדער ערד זיך אויפגעוועקט.

די פּרעירייִוועלף האָבן דיין ערשטן פּערד דעם האַרדזו צעריסן,
און געשטיילט דעם הונגער זייערן אויף שניי.
עלבט האָט דיך געפּלאַגט ווי אין קאַטער תּפיסה.
די שטערן האָבן געהערט פון דיין שאַטן דאָס געשריי.

האַסטו, אָן איינגעוויקלטער אין טלית,
זיך קעגנגעשטעלט דעם ווינט און ווילדע נעכט.
און פאַר דעם גראַשעדיקן דלות
נישט געוואָלט פאַרקויפן זיך ווי אַ קנעכט.

אויף נייער ערד — די אַלטע לאַטע,
וואו „שיני“ האָט פאַרביטן „זשיד־כאַלאַמיד“.
און אַנגלאַסאַקס האָט נאַכגעהירושעט דיין באַנדזשענדיקע באַרד, מיין
טאַטע —

(ווי באַרד וואָלט זיין דער שאַנד־פּלעק פון אַ ייד).

האַסט זיך גענומען צו מלאכה אויף די הויפן.
שטיינער געשלעפט און קלעצער אין אַ זעג־מיל.
דעם שבת אָבער נישט געוואָלט פאַר ברויט פאַרקויפן —
זענען דייע הענט געבליבן שטיל.

ביסט געוואָרן מלמד, און העברעאיש
געטראָגן ווי מדבר־מן פון טיר צו טיר:
אַ בליענדיקער דאָרן אין דיין יאוש,
עס האָט אַ נייער אָנהויב זיך צעבליט אין דיר.

II

איך זיך ביי דיין בערגל
שעה נאך שעה.
איך בין אהיים געקומען, טאטע,
איך בין דא.

איך האב דיר נישט באגלייט
צו דיין לעצטער רוי.
קאן זיין, איך האב זיך גאר געפרייט,
ווען דו האסט דיינע אויגן צו.

וואס זאל איך דיר זאגן,
וואס דערציילן דיר ?
איך האב מיין לעבן געטראגן
קעגן יעדער ערד און טיר.

ווי מען טראגט אין בלוט
דעם שאטן פון אַ ליד —
האב גענומען גוט
דעם צער פון זיין אַ ייד.

האב געוואלט אויך זיך
ערגעץ-וואו געפינען
מיט ליים אויף מיינע שיד,
און מיט היץ אין דמיון.

איך מאַך די אויגן צו:
אַ דערמאָנונג. אַ מדינה.
איך טרעף דאָרט גאָט ברוך הוא,
און אויך האָסט און שנאה.

איך האַלט אין האַנט דיין בריוו,
וואָס דו האַסט מיר געשריבן.
איך נעם די שנעלסטע שיף
איבער ימען זיבן.

איך טראָג זיך איבער ימען
צו דיין קראַנקן בעט.
איך זאָל, חלילה, נישט פאַרזאַמען
אַ רגע שפעט.

עס טראָגט מיך אויך די באַן,
אין ווינט זיין הייסע גריווע.
מיין בלוט אין יעדן שפּאַן —
איך געפֿין די מאַמע זיצן שבעה.

עס ברענען געל די לייכט,
איך פאַל צום דיל אַנידער.
אַ געל פּלעמל אויף יעדנס געזיכט —
אין קיטלען — מיינע פיר ברידער.

אַלע קוקן שטום
אויף מיין פאַרוויינטן שאַטן.
מיינע זעקס שוועסטער נעמען מיך אַרום —
דו לייגסט שוין צוויי מעת־לעת פאַרשאַטן.

די ערד טראָגט דיך מיט מער רחמים,
ווי דאָס לעבן האַט פאַר דיר פאַרמאַגט.
און אַט נעמט דער ווינט דיין שטים
און אין אַלע זיבן וועלטן צעטראָגט.

איך ליג אויף דיין בערגל ערד :
איי — לע — ליו — לע — ליו,
דאס לעבן האט דיך צעשטערט —
די ערד געגעבן דיר רו.

איך בין צו שפעט געקומען,
שלום, טאטע, שלום.
די ערד וועט אויך אמאל
צודעקן מיין חלום.

האָסט מיך באַגלייט ווי אַ פּרעמדער און אַ ווייטער,
און מיט פאַרביסענע לייפן אויף מיין מויל.
מיין בלוט האָט גערעדט — אַ פעלד אַ פאַרזייטס,
מיט צווייט און מיט ליבשאַפט און מיט גרויל.

אין מיין בלוט האָבן זיך זונען איינגעשניטן,
אין דיינע באַקן האָט לייכט געברענט.
איך האָב דיך אַזאַ נאָענטן אויף אַ ווינט פאַרביטן,
און טראָג דיין גורל אויף מיינע הענט.

איבער אונדזערע קעפּ די נאַכט און דער הימל,
צפון און דרום ביי אונדזער זייט.
האַרבסטן מיט רייפּע זומערס צום שניידן, —
די רייד פון דער ערד אין איר אייביקייט.

איך האָב זיך געטראָגן ווי אַ ווינט אַ פאַרבענקטער,
דיר זיך איבערגעגעבן ווי רעגן דעם גרונט.
זונען רויטע זענען אויפגעגאַנגען,
און געבויגן די קעפּ אין אַ זיי־געזונט.

איך בויג זיך פאַר דיר ווי גראַז אַנטקעגן שאַטן.
מיר ביידע ווי רודערס אָן אַ שיף אויפן ים —
אויף פּרילינג־ערד האָט ווינט צעשאַטן
די זאַמען פון ליבשאַפט און פון סם.

דיין גוף איז קראַנק מיט דורשט פון מדבר,
אין מיינע אויגן — געוויין פון מיין שטאַם.
איך שטרעק אויס מיין לייב פאַר דיין צאָרן,
און קוש דאָס געוויין פון דיין גליאַקן סם.

דיינע ליבסטע יאָרן

- שוואַרצע קאַרשן זענען היינט געווען מיר זיס צום גומען —
איך האָב געוואַרט דיין קומען.
- עס האָט אויף ים זיך געוואַרפן ווי אין היץ דער שטורעם —
איך האָב דיין בענקעניש דערקענט אין שטומען פורעם.
- זאַנגענדזון און זאַנגענדקאַרן — דיינע ליבסטע יאָרן —
אין דיין פנים בליט מיט מילך אויך שאַרפער דאַרן.
- ברויט מיט האַניק פאַר דיין טיש — מיין מאַן און ברודער —
דו, מיין פעלד, דו, מיין רייפער זומער.
- וואַסער־פרייד און שאַקס־רעגן טראַגן וואַלקן —
אין דיין בלוט גייט אויף דער מדבר פונם ווייטסטן וואַגל.
- נאַכט האָט ווי אַ טונקל־וויין אין לייב זיך צעגאַסן —
אין דיינע האַר האָט זיך דער ווינט געפאַרט — מיין מאַן, מיין חתן.
- זומער־לייב — מילגרוים־זאַפט און האַניק —
דו, מיין ליד, און דו, מיין חלום.
- הענט פאַרדאַרטע — וואונדן פון אַן אויסגעבענקטן קומען —
אויף דיינע ליפן צער פון יום־טוב און פון זונען.
- זאַנגענדזון און זאַנגענדקאַרן — דיינע ליבסטע יאָרן —
אין דיין פנים בליט מיט מילך אויך שאַרפער דאַרן.

א

איך בין אין דיר געוואָרצלט,
ווי בלאַט בלייב איך פון דיר ארויס,
איך בין דער שאַטן ביי דיין הויז.

שטערן און לייבגעוויין,
די נאַכט רעדט מיט אַפּענע אויגן,
איך דיינע ווענט וואָלט מיין האַרץ היינט געפּלויגן.

האַגל און גרינער בלאַט,
ווי אַ טראָפּן נאַכט איבערן טונקעלן וואַלד,
איך גיי אויף ווי טוי דורך דיין געשטאַלט.

דער טייך רעדט זיך דורך מיטן ים,
און דער ווינט מיט דער ווייטער לבנה,
איך בין דער שאַרף פון דיין סכּנה.

הונגער פון הימלען אין אויגן,
שרעק און געלעכטער פון לייב —
גלוסטונג פון ערד ווי נאַענטע ווייב.

וואַלקן, נאַכט און הימל,
ערד און בלוט זענען וואַך —
די קרוין פון דיין קאַפּ איז מיין דאַך.

ב

ווי א וואַלקן איז געשוואומען דיין ליד.
דיינע אויגן האָבן גערעדט מיט רעגן —
ווי א טרוקן פעלד ביסטו געלעגן מיד.

ווי פון א ווייטן, פאַרכשופטן טאַל,
האַט צו מיר זיך געצויגן דיין קול —
ווי פון א ווייטן, פאַרכשופטן טאַל.

עס האָט דער ווינט בלוז פאַרנומען די רייד,
און פאַרזייט אין אַ טאַל אונדזער פרייד —
עס האָט דער ווינט בלוז פאַרנומען די רייד.

איך האָב זיך פאַר דיר אויפגעלייזט,
ווי אַ בלאַט פאַרן האַריקן פראַסט —
איך האָב זיך פאַר דיר אויפגעלייזט.

האַט ווי ים זיך געוואַרפן דיין צאַרן,
אין דיינע אויגן האָט געברענגט אַ דאַרן —
האַט ווי ים זיך געוואַרפן דיין צאַרן.

האַבן זיך פייגל צעוויגט אין אַ קרייז,
און געקושט דעם פאַרנאַכט אויפן אייז —
האַבן זיך פייגל צעוויגט אין אַ קרייז.

ווי ערד טראַג איך אין זיך
די ליבשאַפט פון דיין לייב,
איך בין דיר מער ווי אַ ווייב.

און הייליק אַזוי ווי די ערד,
און צען מאָל הייליק, איך גלויב,
איז אונדזער ווערן שטויב.

געבורט

ניין חדשים

א

עס וואַקסט אַ לעבן אין מיר.
אין מיינע אויגן וואַקסט דער פחד
פאַר ערד, פאַר מענטש,
פאַר שטומע, היילפלאַזע געוויקסן,
פאַר עלנט פון דעם היימלאַזן
און שגעון פון פאַרברעכער ;
פאַר דעם האַרבסטיקן געוויין פון גראַזן
און בלייכן שימער פון לבנה אויף דעכער.

עס וויינט אַ מענטש אין מיר —
איך פאַרבייס די ליפן,
איך פאַרברעך די הענט אַנטקעגן הימל :
געקרייציקט ברענט אין הייסן וואַקן
אַ מענטש נאָך פאַר זיין געבוירן.

אַ שיכורע מיט אַ פאַרזויפט פנים פאַרגייט די זון.
זאָל איך וויינען, לאַכן מיטן פולן האַרצן ?
עס וואַרט דאָס היימלאַזע לעבן אויף דיר.
עס וואַרטן תפילות, עס וואַרט דער עלנט,
דער גרויל פון תליון,
דאָס בלוט פון עשאַפאַטן ;

דער צער פון בלינדן און פון וואַרעם,
דער הויקער מיט זיין שאַטן.
עס וואַרט דער הונגער מיט זיינע פיבערן,
דער הימל מיט זיין בלוי,
און אַלע תהומעדיקע נידערן.
דאָס שלאַכטהויז,
דער חלף —
און די זיסקייט פון רויז.

און דער סוף פון אַלע סופן:
דאָס אייביקע,
דאָס אומפאַרמיידלעכע, —
דאָס מוזן שטאַרבן.

ב

דיין לעבן שווימט מיטן טייך פון מיין הארצן.
דיין לייב איז געמישט מיטן הייסן געוויין פון מיין בלוט.
ליכטיקער מיינער,
בלאנד־לעבן מיינס ;
זיסער פיין מיינער —
ליד פון מיין בלוט !

פאר די זינד פון מיין הארצן,
פאר מיין צער, בעט איך :
גיס מיך אָן,
צינד מיך אָן,
ווי אַ גרעזעלע גרינס,
ווי אַ טראָפן רעגן,
ווי אַ וואַלקן איבער אַ טרוקענער ערד —
איך זאָל זיך אַנווערן ווי אַ שטויבעלע לעבן.

די ערד איז היינט וואַך,
עס וויל נישט שלאָפן מיין טרויער.
אַ טויב געוויין
טויכט אויף אין מיר —
אַ הייסע כוואַליע,
געוואָרפן פון אַ שטורעם.
די נאַכט זינקט נידעריק,
דער הימל איז אַן שטערן.
דער ווינט וויגט אַ פאַרשפעטיקטע זאַנג אין פעלד.
פחדים, ווי וועלף, לויפן אָן און שטעלן זיך קעגן מיין האַרץ.
עס ברענגען שאַטנס,
זיי צעטראָגן, ווי פייגל, מיין אומרו אין נאַכט
איבער קעפּ פון די ביימער.

אין ספקות וואָרפט זיך די ערד.
אַ ניט־געזעענער,
אַ דומם־כח
וואַקסט אין מיר.
אַט, הויבט עס מיך איבער פינצטערע תהומען,
אַריבער פיבערדיקע הימלען —
ווי שטויב,
ווי גראַז,
ווי בליענדיקער קלעווער
פלאַנץ איך זיך איבער,
און איך וואַקס אַזיך און אַלעמען אַריבער.
און מיטאַמאָל —
עס שריידערט מיך צוריק אַראָפּ אין די תהומען,
און פינצטערע וואַסערן
דעקן צו מיין קאָפּ.

עס שווימט די וועלט אין דיין דמיון,
 די ליכטיקע זון קוקט צו דיר בלינד.
 זי גייט אויף אין דרימל יעדן פרימאָרגן,
 און פאַרנעמט מיט זיך דעם גרינעם טאָג ביים פאַרגיין.

עס רעדט די ערד.
 איך לייג מיך ביי איר צופוסן.
 אַ זעמדעלע גראַבט זיך איין אין מיין לייב.
 עס רעדט מיט מאַך —
 און מיט עלנט פון שטיין,
 מיט לייב,
 מיט בלוט
 און מיט ביין.

נעמסט צונויף די הענטלעך,
 ווי אַ פלאַנץ קעגן הימל,
 פאַרוויגסט דיין האַרץ מיט מיין געוויין.
 איך גיב דיר זון, רעגן,
 גערויש פון די זאַנגען אין טאָל,
 ווינט,
 און אַ לייב
 בויגיק ווי שטאַל.

עס,
 טרינק,
 וואַקס!
 גיס זיך אַן מיט לעבן.
 דייע ציינדלעך
 זאָן זיין שאַרף, פלינק,
 זאָסט קענען איינבייסן דאָס האַרטע לעבן.

דיר איז ענג,
וויססט דיינע פיסלעך צענעמען —
פויקסטו
אין די ווענט פון מיין לייב!
דו צעפירסט די הענטלעך
און נעמסט ארום די ערד.

איך לייג מיין קאפ אויפן פייכטן גראז.
איך לאז:
די נאכט,
דער הימל,
די שטערן
זאלן שווימען מיטן שטראם פון מיין בלוט.

איך ליג אויף מיין רוקן —
עס רירט זיך אין מיר די גאנצע ערד.

איך צייל די נעכט, איך צייל די טעג, איך צייל די שטונדן —
אויף טויט און לעבן ביסטו צו מיין לייב געבונדן.

פארגאנגען אין מיין בלוט איז די ערד אין טראגן —
איך שפיר, איך הער דיין וואַרצלדיקן כח שלאָגן.

עס האָבן הימל און ערד זיך אָנגערירט, באַגעגנט,
און אויסגעחלומט וואַלקנדיצעך, אַ רעגנבויגן און אַ רעגן.

אַ ווינט האָט זיך צעוויגט איבער אַלע צווייגן,
און פאַרמאַסטן אין העלן טאָג צו דער לבנה זיך דערקלייבן.

עס וואַקסט מיין זאָרג מיט דיין יעדן ריר, מיט דיין יעדן רודער:
מען האָט געשמיסן היינט, פאַרפייניקט אַ מענטש, דיין ברודער.

פאַר יעדן בערג ערד, פאַרן יינגסטן גראַז איך פאַל אַנידער;
איך פאַרברעך מיין האַרץ אַנטקעגן די תהומעדיקע נידערן.

דיין לעבן וואַקסט אין מיר ווי אין מיין בלוט מיינע אויסגעוויינטע לידער;
אין פּחדיםדיקע אַנגסטן קוועלן אַן אין טראַגן מיינע גלידער.

צי וועל איך קאַנען ענטפערן דיר אויך אַלע פינצטערע גרויטן,
איך קאָן אַליין נישט ענטפערן זיך, אַ מאַמע פון אַ דור אַ נאַקעטן, אַ הוילן.

איך טראַג דיך, ווי עס טראַגט די ערד אַנטקעגן הימל אירע זאָרגן.
אוי, זאָל נישט זיין, אַז איך טראַג דער פינצטערניש אַ קרבן!

ה

אז איך טראכט פון דיין לעבן,
וויינט מיין בלוט, מיין האַרץ, וויינט מיין שכל אין מיר.
דאָס לעבן איז איינזאַם,
און איינזאַמער נאָך פון אַלע חיות און פלאַנצן —
דער מענטש.

עס פאַרגייט ווי אַ ניגון מיין האַרץ.
איך בעט מחייה ביי דיר און ביי לייט.
אויף פלייטן שפילט היינט דער ווינט,
עס וואַרפט זיך פאַרצווייפלט די ערד,
און דער הימל שאַגט מיט דונערן.
אַ בליץ, ווי אַ פייערדיקע שווערד,
שניידט אויף די ערד ווי אַן עפל.
מיט שטורם איז פול דיין געביין.
ווי אין אַ פויק היצכן אָפּ דיינע קלעפּ —
עס וואַרפט זיך אין אַנגסטן דיין קעפל.

איך ליג אויף מיין רוקן,
איך טראַכט,
ווי זאָל איך דיך רופן:
נחמן,
שמחה,
צי בער?
צי זאָל איך צוגרייטן פאַר דיר
אַ שניידערישע שער,
דעם קאוואַס פאַרטעך פון לעדער,
די שוסטערישע אַל,
צי די פעדער?

און אפשר גאָר
אַ פּאַר שטיוויל מיט כאַלעוועס ביז צו די קני —
פון פאַר־פרי
וועסטו טרעטן אין פייכטן טאַרף,
און האַדעווען די ערד,
דער מאַך וועט קילן מיט גרין דיינע אויגן.

ווי אַ רעגנבויגן
גייט אויף דייך לעבן אין מיר !

אָז דו וועדסט נישט צו מיר אַ טאָג,
 וואָרפט זיך מיין האַרץ:
 אפשר האָט מיינע אַ פינצטערע מחשבה דיך פאַרשעמט ?
 אפשר האָט מייין צונג געזינדיקט אַנטקעגן דיין קומען ?
 צי האָסטו דעם צער פון מיין האַרצן פאַרנומען,
 און די היימלאָזע פרייד פון מיין וואַנדער געטרונקען ?
 וואָס פייניקסטו מיך מיט דיין שטומען ?

אין צווייפל שרייט מיין בלוט.

איך גיי מיט דעם וועג,
 ביים האַנט מיט דעם זומער.
 מיין האַרץ דיר צוקאַפנס ;
 שאַטן פון בוים אין די אויגן.
 דער ווינט וויגט דיין האַרץ אויף אַ צווייג.
 עס פאַלן עפל פון בוים ;
 עס שמעקט שוין מיט רעגן די נאַכט,
 דער האַרבסט שטייט אַן אַנגעצונדענער,
 די גרינן שפילן אויס זייער לעצט ליד פון זומער.
 אַ בוים צינדט זיך אַן
 מיט אַ גאַלדענעם פנים
 קעגן האַרבסטיקן הימל.

ח

נאַכט.

ביסט וואָך.

גלייזערעם צינדן די נאַכט,

די שאַטנס פון ביימער ציען זיך אויס ביז צו די שטערן.

איך, נאַרישער מענטש,

פאַרגיס היינט טרערן.

אַ זינד איז צו טראַכטן היינט וועגן גליק,

אַ חרפה שטיקט מיך אַרום האַרצן,

און קאַפּ מיינער צעווייגט זיך אין דעם ווינט,

און פיס מיינע ווילן לויפן, האַסטיק טרעטן,

און אויסוויינען דאָס האַרץ אַנטקעגן ווינט.

ט

איך גיי מיט דיר,
איך טראָג דיך אונטערן האַרצן.

עס איז ערשטער מאַי,
עס רעדט דער טאָג מיט בלוט אויף פאַנען,
מיט אויסגעשריי פון אַ צעפּלאַגטן קלאַס ;
מיט ציין פון באַליידיקט בלוט,
מיט טרויער,
מיט ליבע
און מיט האַס.

אַרקעסטערן קומען אָן,
אַרקעסטערן גייען —
איך גיי נישט אַליין,
איך גיי מיט דיר,
איך גיי אין צווייען.

עס פרייען זיך היינט
די פשוטע,
די מידע.
די וואָס לעבן אין פינצטער,
די אויסגעדארטע לעבנס,
די וואָס טראָגן די זאַרגן
אין די ציין,
ווי קעץ
זייער קלייננוואַרג.

נישט שטורך, נישט קלאַפּ, נישט בייזער זיך —
צי אויס די הענטלעך,
נעם אַרום די מאַרשירנדיקע קעפּ,
אַט, זע:

עס לויפן דינע פיסלעך איבער ברוק,
עס רייט אַנטקעגן דיר אַ מענטש מיט בלוט אין די אויגן,
מיט פאַנצער און מיט בליי —
מיין האַרץ קלאַפט האַסטיק אָפּ:

איינס,

צוויי,

דריי —

אַ ווייגעשריי שניידט דורך מיין אינגעווייד.

איך הויב אויף דיין האַרץ צו די פאַנען.
זיי וואָרנען,
זיי מאַנען.
איך טראָג דיין האַרץ
אַ צושטייער
דעם באַרוועסן לעבן.

אַרקעסטערן קומען אָן,
אַרקעסטערן גייען.
איך גיי נישט אַליין,
איך גיי מיט דיר,
איך גיי אין צווייען.

איך וואַקס,
 עקשנותדיק הויבט זיך מיין בערגעלע לעבן.
 איבער מיין קאָפּ לאַכט הויך דער הימל.

אין מיין בלוט
 שרייט דאָס באַרוועסע לעבן,
 צעטאַנצט זיך אין מיר דער עלנט.

איך פאַל צו צום שטויב,
 איך זוך אַ טרייסט ביים וואַרעם.

דער הימל ציט זיך גרוי און אַשיק.
 אין מיין בלוט צעהוידעט זיך אַ גלאַק.
 איך פאַרנעם :
 מהומה,
 גרויל.

און אומגליק.
 עס יובעלט דער המון
 מיט פינצטערניש אין אַלע גלידער.
 מיין האַרץ הויבט האַסטיק אָן צו קלאַפּן.
 מיינע פיס בלייבן שטיין.
 אין קייטן פירט מען
 דאָס פאַרוואַנעטע לעבן פון דער נידער :
 די נויט,

דעם עלנט —

אין קאַמף

פאַר פרייד,

פאַר ברויט,

פאַר ברודער־ליבע.

עס יובעלט דער המון,
עס רעוועט די שנאה.
די האק איז שארף,
דער קלאץ איז שטום —
מען פירט א יונגלינג צו דער גילאטינע !

די זון, א רויטע, האט זיך א וויג געטאן,
א שאטן האט זיך איינגעבויגן,
קוים אַנגערירט דעם שטיינערדיקן שליאַך,
טרויעריק געקוקט מיר אין די אויגן,
און זיך ווילד צעלאכט.

אַזא שגעון איז מיך היינט באַפאַלן.
מיינע אַלע חושים שרייען בלינד :
א שלאַכטפעלד
וואַרט אויף דיר,
יונג־לעבן מיינס !
אַ תפיסה־וואַנט,
אַ ברענענדיקע תליה,
שאַנד
און שפּאַט ;
דער גרויל
פון לינטש,
די אימה
פון עשאַפּאַט.

און טרויעריקער נאָך :
האַנדל
מיט ברויט,
מיט ליבע
און
מיט גאַט.

יא

איי־ע־יו־ליו, איידע־ליו,
וואָס קלאַפּסטו אַזוי מיט אימפעט, דו ?

אַ פּאַק אָן עקשן וואָרט אויף דיר.
מאַמע־ידיש ביי דיין טיר !

מאַמע־ידיש ביי דיין וויג,
און אַ באַרוועס ווייסע ציג

ליגט צוקאַפּנס, אויגן צו.
איי־ע־יו־ליו.

זינג איך, זינג איך באַבעס ליד,
און דיר שלעפּערט אַלץ נאָך ניט.

דער שבת קודש גייט אַוועק ;
פון וואָך קומען אָן די זיבן טעג.

און ביים הבדלה־שיין
דויכט פון ראָזשינקעס דער וויין.

צייט דער טאַטע זיין פאַרמעג,
אויף די וואַכעדיקע טעג :

גרעשעלעך און בעבעלעך,
און אַ לאַך אין סאַמע דאַך ;

אַ ציג, אַ באַק, אַ האַק, אַ לאַם,
און אַ צערויבטע קראַם.

איי־ע־יו־ליו, איידע־ליו,
איך, דיין מאַמע, זינג דיר צו :

פאקט דער טאטע איין זיין זאק,
נעמט אין וועג זיין אַרעם פאק.

ווייט איז ער אַוועק פון הי,
זוכן רו און ברויט און מי.

וואַנדערט ער וועלט איין, וועלט אויס,
זוכט אַ טיר ווי זי איז גרויס.

איידע־דיידע־דיידע, איידע־דיידע,
איך, דיין מאַמע, זינג דיר צו :

אויף וואַסערן ביטערע פון ים,
היימלאַז ציט דיין שטאַם.

און אויף באַרוועס פון דער גאַס,
און אין פייערן פון האַס —

וועסטו וואַקסן מיט דיין ליד,
זון און גלויבן אין יעדן גליד.

איידע־דיידע־דיידע, איידע־דיידע,
איך, דיין מאַמע, זינג דיר צו :

דו — דו — דו — דו,
איידע־דיידע־דיידע, איידע־דיידע.

געבורט

א

איך פאר אנטקעגן הימל און אנטקעגן שטערן,
מיין לייב איז פול יסורים, און מיט טרערן.
איך האלט די ציין פארקלעמט,
און ריר קוים מיט די ליפן —
עס צעפארן זיך אין ווייטיקן די ריפן.
עס יום-טובט הויך מיין בלוט ;
מיין הארץ קלאפט ביז צו די שטערן :
איך דארף א מאמע ווערן.

ב

דער הימל יאגט מיך נאך.
איבערן קאפ צעלויפן זיך די שטערן.
אַ ווייטיק טרייסלט מיט שאַרפע שפּיזן מיינע גלידער.
אַ שטערן האָט זיך אָפּגעריסן, שרייבט מיט פייער איבערן הימל.
עס קומט אָן שטויס נאָך שטויס, ווי פּלאַמען איבערן רוקן.
איך האָלט דאָס לעבן אין מיין האַנט. קאַרטשע זיך צוזאַמען.
טויזנט־אויגיק ווערט מיין לייב, און אַלע גלידער מיט פיבער קוקן.
די ערד צעוויגט זיך, און אויך מיין לייב־און־לעבן.
ווי אין ערד־ציטערניש שליידערן די גלידער.
עס איז ג' חשוון, תרצ"ה.

מיר גייען דאך אלע אהין —
וואוהין? — קלאפט דאס הארץ — וואוהין?

אויף די קארענע פעדער פון גליק,
צי אויף דער תליה פון שטריק?

עס קלאפט, ווי מיין הארץ, די ערד,
וואס ווערט פון בלוט גענערט.

מיין גוף, געבונדן אין שטריק,
וויינט פארפייניקט ארויס פון מיין בליק.

איך ליג אויף א יסורים־בעט —
איך הער פון דער טיף א געבעט:

„איך שטיי ביי דיין זייט, מיין קינד,
נעם צונויף דיינע כחות געשווינד!

אט באַד וועט זיך עפענען דיין מוטער־טראַכט
און וועט דיך דערלייזן פון דער פאַרפייניקטער נאַכט.

ס'איז די באַבע מיכלע דאָ,
אין אַ ליכטיקער, ליכטיקער שעה:

זי שטייט ביי דיין קאָפּ מיט איר צער,
און צעטרייבט מיט איר גנאָד די געפאר.

זי איז געקומען פון אַ ווייטן וועג
מיט איר דורותדיקן פאַרמעג:

דער מלאך מיכאל ביי דיין רעכטער זייט,
און דער מלאך גבריאל ביי דיין לינקער זייט;

זיי ברענגען די בשורה פון ים צו ים,
אז ניט פאָרגיין וועט דיין שטאַם.

מיר זאָל זיין פאָר דיין צער ;
איך נעם אויף זיך דעם האַרבסטן גור.

מיין גוף וועט מעסטן די הייליקע ערד,
מיין לעבן — אַ צוויי־שאַרפיקע שווערד.

ערד און הימל מישן זיך אויס,
עס רייסט זיך דאָס לעבן פון דער ערד אַרויס...

בלוט שרייט אראפ פון ווייסע טישן,
 די האר פייכט, די ציין מיט נאכט.
 אין טויט־יסורים נעמען זיך מישן
 הימל און ערד און לייב אין מיין טראכט.

עס שרייט דאס לייב אונטערן מעסער,
 דאס בלוט מאנט פארעקשנט און רויט.
 ווי א פארמשפטער הינטער שלעסער,
 ווארפט זיך דאס לייב אנטקעגן טויט.

א האנט רירט אן מיין שטערן.
 מיינע הענט מען בינדט.
 עס דארף מיין לייב געבערן ;
 מיין לעבן — א שרפה אין ווינט.

איך הער עמיצן וויינען.
 פאר מיינע אויגן אלץ פארשווינדט.
 איך הער מיין באבען ליינען
 די צאינה וראינה אין ווינט.

איך רייס זיך אנטקעגן רעגן,
 איך שלאג מיין לעבן אין שטומן שטיין.
 אזיהו קומט מיר אנטקעגן,
 און מיט א שמייכל נעמט אויף מיין געוויין.

ער צעפירט זיינע הענט אין רעגן,
 און פארשפיצט זיין בלויען קאפ.
 זיינע ליפן פרעגן, פרעגן,
 נאר דער רעגן וואשט אלץ אפ.

אין זיין האַנט אַ גרֵעדן־עפֿל;
 ער צעטרײַבט די וואַלקן מיט זיין גנאָד.
 ער טראָגט צו מיין מויל דעם עפֿל,
 און אין זיין אויג איז די רו פֿון גאָט.

איך לײַג מיט געקלֶעמטע גלידער
 אויף ווייסן טיש אויסגעשטרעקט.
 מיין פֿאַרשעפֿערטער גוף דער מידער,
 ווערט פֿון טויזנט מעסערס געוועקט.

אַ שאַרפֿער געזאַנג פֿאַרוויגט מיך.
 די יסורים הויבן מיך אַרויף, אַרויף —
 אַ געוויין פֿון אַ קינד צעטראָגט זיך,
 און בינדט הימל מיט ערד צונויף.

ה

עס איז דורכזיכטיק דער טאָג און ליכטיק־גרינג.
מיין לעבן העלט אויף, און איך זינג.

עס גייען אויף די פעלדער, עס רעדט דער שטיין —
איך הער מיין קינדס געבארענעם געוויין.

די זון קומט אָן מיט פולע עמער גאָלד ;
און פאַר מיין צער מיט פרייד באַצאָלט.

איך קוש מיין קינדס געוויין און מאַך די אויגן צו :
איך — מיט דער אייביקייט אין רו.

עס איז חשוון אויף דער ערד, דער עפֿל פֿאַלט פֿון בוים.
צוויי מעתֿלֿעת מיין קינד איז שוין.

די פֿעלדער רוען אונטערן הימל אָפֿגעבליט.
מיין קינד צום ליכט די הענטלעך ציט.

די ערד איז פֿול מיט רחמים און מיט גנאָד.
איך הער, ווי לעבן מיינס רעדט זיך דורך מיט גאָט.

איך מאַך די אויגן צו, איך זע די וועלט — זי שפּאַנט,
איך נעם מיין יינגסטן לעבן ביי דער האַנט.

איך גיי מיט אים אַנטקעגן יום־טוב און אַנטקעגן וואָך,
איך בוק זיך צו דער זון און צו דער ערד דערנאָך.

איך גיי מיט אים אַנטקעגן כּוואַליעס פֿון דעם ים,
וואָס שלאָגט מיט דויער פֿון מיין שטאַם.

עלטער־זיידעס קומען פֿון דער טיף אַרויס,
מיט יראה אויף די הענט, זייער פיין פֿאַראויס.

עס שפּאַנט דער מדבר מיט דעם גרייז אברהם,
און שרהס טרערן טויכן אויף פֿון תּהום, —

ער פֿירט צו דער עקדה יצחקן זיין בכור,
אויסמעקן זיין אויסגעוויינטן דור.

עס האָט דער מדבר געטרונקען די טרערן פון אַ פרוי —
עס איז געווען, און אייביק וועט עס זיין אַזוי.

עס גייען אויף די פרויען פון מיין שטאָם :
ברענענדיקע ליכט אין זייער דורותדיקן פלאַם.

זיי קומען צו מיין בעט מיט אויסגעשטרעקטע הענט,
אין יעדערנס געשטאַלט האָב איך זיך דערקענט.

מיין קינד כאַפט זיך אויף פון טיפן דרימל —
איך קוש די ערד און נעם אַרום מיין הימל.

שפיטאָל איז היינט פול מיט לידער.
ווי דער פּרילינג אויפן טייך — דאָס לעבן רוישט,
עס זינגט דאָס בלוט אין נאַרוואַס געבוירענע גלידער —
אַ בשורה אַ ליכטיקע ברויזט.

מיט בושה גלייט מיין נייע-געבוירענע שמחה.
אַ, מיין יונגע, מיין יונגע פרייד —
די נייע ערד און דער נייער הימל
אין בלוט און ביין אַנגעקליידט.

פאַר מיין פענצטער האָט זיך צעבלייט
אויף יענער זייט שויב דאָס לעבן.
דער האַרבסט שרייט מיט זיין ליד,
און מיין יונגער פּרילינג דערנעבן.

איך בין היינט אַ מאַמע געוואָרן
זו אַ בלאַנדן בכור.
איך האָב אַ לעבן געבאָרן
אין חלום און אויף דער וואַר.

אין גאַלד פון אַקטאַבער-פייער
ליגט דאָס פעלד געשאָרן,
זון מיינער, בלאַנדער פייער,
נס פון לייב געבאָרן!

ש פ י ט א ל

צו שפעט

די גרויע ווענט פון שפיטאל שראפן.
דער זייגער שראגט דריי, די נאכט איז וואך.
איך שראף מיט אויגן האלב אפן —
איך הער, ווי עס רעדט דער קראנקער דאך.

רייד פון אויג און ליפ,
רייד פון בלוט און אדערן.
עס קריגט זיך ריפ מיט ריפ
אין לייב פון דעם פארלארענעם.

ליכטיקט אויף א גוף
אין אפגעברענטן צער,
און דו הערסט א רוף,
אז לייב איז צום גענאר.

עס ווארט אן אייזערן בעט
אויפנעמען א גאסט.
עס איז א ווייל צו שפעט:
ער איז מיט טויט פארקנסט.

עס וויגט זיך דער מענטש ווי א בריק
אין דעם גאלדענעם דאך.
ציגעלע-מיגעלע-מיג —
און עס איז די לעצטע שעה.

איך בין אויך פון שגעוון א גליד

די שפיטאָל ווענט זענען פול מיט מרה שחורה.
דאָס לעבן האָט אויסגעזונגען דאָס לעצטע ליד.
עס רייסט אויף זיך די הויט דער מצורע,
איך בין אויך פון שגעוון א גליד.

איך הער א געוויין אויף א מאַמעס הענט.
יסורים-געשרייען אויף ליפן.
פאַרגליווערטער פיין אויף שפיטאָל-ווענט —
איך הער דאָס לעבן כליפען.

ווער כליפעט עס דאָרטן אין קישן ?
א מאַמע ביי איר טויט קינד.
עס ליגט א לעבן צעריסן,
און הימל און ערד זענען בלינד.

איך ליג צווישן וואָר און חלום
די נאַכט ציט זיך לאַנג און בלינד.
עס כליפעט, עס כליפעט דער חלום
אין נאַרוואָס געבאַרענעם קינד.

אָ מענטש שטאַרבט

דיגט אַ מענטש מיט שלאַפקייט אין גלידער
און וואַרפט אין פאַרצווייפּלונג די הענט.
עס שטייען פאַר זיין בעט זיבן לייבלעכע ברידער -
זייערע שאַטנס וויגן זיך אויף די ווענט.

ער וואַרפט זיך און כלִיפּעט ביטער,
און בעט מחילה ביי די שאַטנס אויף די ווענט:
זיין אַרעם לעבן שענקט ער
די לייבלעכע זיבן פאַר הענט.

אַבער לעבן וויל ער, שרייט ער —
ער וויל ווי גראַז ניט פאַרגיין.
דער האַרבסט־ווינט טראַגט די בלעטער
געמישט מיט זיין געוויין.

ער שטרעקט אויס זיין קראַנקן גוף,
ווי ער וואַלט עמיצן אויפנעמען וועלן.
ער הערט זיין מאַמעס רוף
און דער מאַמעס צופרידן קוועלן.

ער היפּערט ווי אַ האַז
און טענצאַט פּריילעך אונטער.
דער ווינט רעדט מיט דעם גראַז,
און דער הימל קוקט אַרונטער.

ער הויבט זיך אויף אַלע פיר
און בויגט זיך אויס ווי אַ רעגנבויגן.
די מאַמע באַווייזט זיך אין טיר
מיט זיבן זונען אין די אויגן.

זי שפרייט אירע מאמעשע הענט
און בעט, ער זאל מאכן א טראַט.
עס האָט דאָס לעבן איר געבלענדט,
ווי זי וואָלט געזען גיין גאָט.

א טראַט און נאָך און נאָך,
ווי דאָס פאַרן פון אַ יונגן רעגן.
זיין צעשראָקענער גוף פאַרט דערנאָך
אין דער מאַמעס לייב אַנטקעגן.

די לאַמפן לעשן זיך אויס,
פאַרלאַשענע זיבן זונען.
ער שטרעקט זיין גוף פאַראַויס,
ווי ער וואָלט דאָס לעבן געפונען.

דאָס לייב צוקט ווידער אויף
אין לעצטן, פאַרפייניקטן פיבער.
און בלייכער ווערט דער רוף,
און די נאַכט דעקט אַלץ איבער.

איך לייג אויף עלפטן שטאק פון א שפיטאל, מיליאנען־גופיק רירט דאס לעבן זיך אין טאל.

א נאנע האלט מיינ האנט און זאגט די נאכטיקע תפילה, די ליפן, אין הכנעה, שטילע, שטילע.

ווי א ווייסער וואלקן גייט די נאנע אפ פון בעט. איך בין וואך, מיט אויגן צוגעמאכט ביז שפעט.

די נאכט זינקט. א וואלד פון שווינדלדיקע שטערן, מיינע אברים הערן:

פיס שפאנען, יאגן איבער מיר, זיי טרעטן און טרעטן — מיליאנען־הענטיק רירט דאס לעבן זיך אין טאל מאנהעטן.

טויזנט־פנימדיק באוועגט זיך א געשטאלט, אט רירט עס אן דעם הימל באלד.

ווי כוואליעס רירן זיך די וועזנס היך־און־קריק, זיי וויגן זיך ווי טענצער אויף א שטריק.

אויף גלייכע ווענט קלעטערט איינער מיטן טויט. א בלינדער שפיט אויס זיין אומגליק אויף א פלייט.

א שטימע רייסט זיך צו די הויכע שטאקן, מיט געוויין צעהידען זיך די טורעם־גלאקן.

אַט טראַגט אַ מענטש צו די שטערן זיין אומגליק,
אַ צווייטער שפּאַנט און שמייכלט צו זיין גליק.

אַ גוף וואַקסט אויס אַריבער אַלעמען העכער, העכער,
אַט גרייכט ער די טורעמדיקע דעכער —

דאָס פנים צינדט זיך אָן מיט גליק,
און ביו די הימלען לויכט זיין בליק.

די נאַכט פאַרגייט,
איך בין נישט אַליין, איך בין זאַלבעצווייט.

די נאַכט פאַרגייט,
דער טאָג זיין ליכט אויף ווענט צעשפרייט.

טריט אויף דער ערד

חלום פון ערד

אין וואסער־שאַטן,
צווישן ביימער פריי,
האַט זיך געבאַדן
אַ יונגער מאַי.

מיט גראַז אין די אויגן,
געוואַשן און קלאַר,
האַט זון אים געצויגן
ביי די בלאַנדע האַר.

מיט וואַסער־ריח
און זון אין די ציין
גרינט זיין כח
אין וואַרצל און שטיין.

אויף דער לבנה,
איבער דער בריק,
אין גאַלדענעם שאַטן
שווימט דאָס גליק.

מיט חלום פון ערד
אין אינגעווייד,
דורך רעגנבויגן
רעדט די פרייד.

זון אין די אויגן,
גאַלד אין די האַר —
דער זומער פאַרפלוּיגן
ווי יאַר נאָך יאַר.

ליגט זומער צעטראָטן
אין מאַכיקע צעפּ.
און ס'וויינט זיין שאַטן
אויף רויטע קעפּ.

פון זון און גאַלד
אַ האַרבסטיקע שטריק;
אין זיינע אויגן
וויינט דאָס גליק.

אויף דער לבנה,
איבער דער בריק,
אַן אַ העמד אויפן לייב
פאַרגייט דאָס גליק.

אברהם משה דילאן

ג' חשון, תרצ"ה,
אויף אַ ניו יאָרקער שפיטאַל־בעט
געשטאַרבן איז אַ יידישער פּאָעט.

אַ יידישער פּאָעט
האַט געפירט זיינע לידער אויף אַ שטריק
פּערציק יאָר דורך אַ מדבר.
יעדער יידישער אות, ווי אַ זעמדעלע גליק,
האַט זיין שטיינערן עלנט פאַרוויגט
אין זיין באַרוועסער יידישער שפּראַך,
ווי אַ ניגון פון בעטהאַווענס אַ ליד,
און רייד פון געטלעכן באַך.

שטויב איז געווען אויף זיינע הענט,
ווען ער האַט געשפּאַנט מיט זיין ליד
דורך ניו־יאָרקער הויכשטאַטיקע ווענט.
דאָס ערשטע וואָרט פון אַ ליד
האַט זיין בלוט
ביזן סאַמע הימל געברענט.

ער איז געלעגן ביי די טירן פון פּיטהאַרמאַניק,
ווי אַ שיכור ביים שענק,
און ווי טעגלעך וואַסער און ברויט,
געטרונקען דעם עלנט
פון בעטהאַוועז, טשאַיקאַווסקי און בראַהמס.

(האָב נישט פאַראיבל אויף מיר, אברהם משה,
איך וועל פאַר דיר זיך מודה זיין :
איך האָב זיך אָפט געשעמט פאַר דיין אומגעלומפערטן גוף,
פאַר דיין אויסגעפליקטן צאָן
סאַמע אויבן־אָן,
און פאַר דיין לאַכן ווילד און הויך
ביי מיין זייט
אין דער אָפּערע.

האַסט געליבט אַלע פרויען
און פוטשיניס געזאַנג,
און זיך געשפילט
מיט דיין אייגענעם אונטערגאַנג).

דער מקונן ירמיהו
איז פאַר אים געווען צו שטרענג.
און פון עמוסן,
דעם פאַסטעך־פאַעט,
האַט ער אָפּגעשפּעט.
מוסר־פאַעטן האָט ער פיינט געהאַט,
ער האָט אַרומגעטראָגן דעם הונגער פון וואָרט,
ווי די אַפּאַסטאַלן
יעזוסעט רייד,
און איז געשטאַרבן עלנט,
אָן פרייד.

אַ, דו פאַרצווייפלטער איוב־פאַעט !
דיין בלוט הער איך קלאָגן
ביז דער הויך פון די שטערן,
פאַר דער מרה שחורה פון דיין האַרצן,
פאַר דיין היימלאָזן שטאַרבן,
און פון דיין טרויעריקן נישט ווערן.

א ב ר י ו

מיט פרייד אין האַרצן לָאָז איך דיר וויסן :
איך לֵעב און איך לֵיב ביז אַצינד.
שניידט אַ ווייטע דערמאָנונג ווי שטורם מיין בלוט :
גוט !

די זון זויגט די בענקשאַפט אויס,
ווי אַ מאַמען איר קינד,
און זי נעמט דאָס לֵיכט פון מיין טאָג ביים פאַרגיין
אַן געוויין.

בענקט די ערד צו דיין לֵיב.
וועלן פירות ווי האַניק זיין זיס צו דעם גומען
אין טעג, וואָס וועלן קומען.

איז מיין האַרץ אַ רויטער שטעג אויפן נאַכטיקן הימל.
רייסט זיך אָפּ אַ שטערן,
ווי אַ צעשראַקענער פויגל שניידט דאָס טונקל פון נאַכט,
און לָאָזט נאָך זיך אַ פחד אין בלוט.

עס איז גוט
צו טרינקען דעם סוף פון יעדן טאָג,
און איינשניידן אין לֵיב די קלוגע רייד פון דער נאַכט.

און האַרץ צו האַרץ איז נישט גלייך,
ווי שטערן צו שטערן אין גאַנג פון אייביקן וועג.
איך בין אַ פאַרבאַטענער שטעג אויפן האַרץ פון דיין לעבן.

מיין ליד

שארפער פון דארן און ביטער ווי גאל
איז היינט מיין פארכישופט געטראנק.
פון ווייטסטן אנהויב צום טיפסטן גאנג
וויגט זיך מיין הארץ פאר דיין הייליק געשאנק,
ווי אין פעלד א זאנג.

א טאג אזא איז פארגאנגען אין פיין,
אין זיסן צער פון געוויין —
ווער וועט פארנעמען און ווער וועט פארשטיין
פון פארשאסענע לייפן און פון פרייד דאס געוויין ?

ווינטיקער טרויער, ליד — מיין היים !
חלום פון ערד, געוויין פון ביין ;
סוד פון בלוט, ליבשאפט פון שטיין,
און פרייד פון דינע וויסע ציין —
איז דאס געוויין פון מיין בלוט און מיין ביין.

זיס איז דער צארן, ווי וויין אין בלוט,
לבנה־פייער און חכמה פון שטערן,
הארץ און וואלקן שטוינען און הערן —
ליד מיינס, נעם אויף מיינע טרערן !

ווי א קארן־זאנג אנטקעגן זון וואס קניט,
גייט מיין שאטן דיר גאך און היט.
לייב־צור־לייב און גליד־צור־גליד,
אין פייער פון שניט,
מיין ליד.

א מעשה

איך לייען דיר, קינד, א מעשה פון א בער א שוטה,
וואס האט זיך אין א בינשטאק פארליבט,
ווען די לבנה איז אויפגעגאנגען א רויטע
און דער עפל-בוים האט אין סאך געבליט.

די לבנה איז אים צו חלום געקומען,
אים דערציילט פון א גרויס גליק;
און די לבנה איז ארומגעשוואומען
א פארליבטע הין און צוריק.

אונדזער בער האט פארגעסן,
אז א בין האט א נעדעלע דין.
געוואלט האט ער האניק עסן
און נישט געטראכט פונם פסק-דין.

עס גרינט דאס גראָז, און עס בליט דער פלוים.
די זון אין הימל — א גאלדענע פאן די גרויס.
דער שוטה, דער בער, ליגט אונטערן בוים
און עס גייט אים דאס חיות אויס.

ער זעט : בינען פליען
פון ברום צו ברום ;
געשמאקן האניק ציען,
און דער ריח בעט : קום, קום !

איילט ער דעם בינשטאק אנטקעגן,
און גיט זיך אויף אים א וואָרף.
די בינען קומען ווי א רעגן,
און עס לאַכט צופרידן דאס דאָרף.

מען יאָגט, מען כאַפט אים, מען בינדט
דעם בער מיט אַ שטריק.
דערציילן קאָן דער ווינט
פון אַזאַ פאַרשפּילטן גליק.

מען שמייסט דעם בער מיט אַ קנוט,
מען פאַרהאַקט אים הינטערן שלאָס —
די זון קוקט אויפן בלוט,
וואָס רינט אויפן גראָז.

און אַט האַקט מען אויף דעם שלאָס,
אונדזער בער מען פאַרקויפט.
נאָך נייעם באַלעבאַס
דער בער אומעטיק לויפט.

מען פירט אים אויף אַ קייט
דורך לאַנען צעבליט מיט היי.
ער גייט און גייט און גייט —
ביים זייט גייט זיין געשריי.

דער גריל

דרויסן איז קאַלט, אַ פּראָסט,
דער צפון בלאָזט און בלאָזט,
אין מיין דיל, אין אַ קאַך,
שפּילט דער גריל פון זומער-מאַך.

קריכט דער זשוק אין גרינעם גראָז,
מיט רויטע אויגן קוקט דער האָז.
טוט דער גריל אַ ריר די פּיס —
פון די ביימער פאַלן גיס.

זום, זום, זום,
רויטע, געלע, ווייסע בלום!
— איז מיין נאָדל שאַרף און דין:
איך — די זומער האַניק-בין.

שפּילט אַ שאַטן אין די בלעטער,
און די זון — זי קלעטערט.
זון און גאַלד אין דעם רוים
איבער גרעזל, בלאַט און בוים.

נעמט די זון די ערד אַרום,
און צעווייגט זי ווי אַ בלום;
וואַשט איר פנים אין דעם היי,
מיט אַ גאַלדן רעגנשפּריי.

קלינגט דאָס וואַסער ווי אַ גלאַק,
מיט האַניק קוועלט דער בינענשטאַק.
און צופּונס באַרג-אַראַפּ
קעמט דער ווינט אַ בוים דעם קאַפּ.

ווייל די זון אריין אין וואַלד,
גרינער שאַטן ווייך און קאַלט.
און גאַר נאָענט ביי דער ערד,
הוידען ביימער די גרינע בערד.

וואַשט די פעדערן דער האָן,
בליט מיט פייער-פלאַם דער מאָן.
און דער ווינט, ער גייט אָן שיד,
אַזוי אַ באַרוועס ווי דו און איך.

קוק-קוקורוזע-פרענז —
העשען נאָך די גענדז.
און דער קירבעס בלאַזט זיך אויף
ביון הימל בלוי אַרויף.

קומט אַ וואַלקן אָן פון צפון,
קומט אַהער און בלייבט שוין שלאָפן,
קומען ווינטן אים צו טרייבן —
ווייל ניט פאַלגן, ווייל דאָ בלייבן.

דרויסן איז נאַס, אַ קעלט,
וואַלקן האָט די זון פאַרשטעלט.
אין די שפּאַלטן פון מיין דיך
שפּילט נאָך אַלץ דער זומער-גרייך.

א י ב

מיר באַגעגענען זיך אויף שנייען,
אויף ווייטער, נישט דאָ איקעד ערד ;
בלעטערן מיר אויף די ווייען
אויף אומעטיקן פנים פון ערד.

דאָס בלוט וועט אייביק זיין רויט,
דאָס האַרץ וועט שטויגען פאַר פרייד.
פון וואַנען קומען די טרויערן,
וואָס מאַנען באַשייד ?

דער גאסט

איך וואָש מיינע הענט,
און וואָרט אויף אַ נס ביי דער טיר.
טונקעלער ווערן די ווענט,
און טונקעלער ווערט אין מיר.

באווייזט זיך אַ מענטש אין דער טיר,
מיט איינציקן וואָרט אויף זיין מויל —
אַ וואָרט — ניט פאַר דיר, ניט פאַר מיר.
אויף זיין פנים צעגיסט זיך אַ גרויל.

זאָל איך פאַלן פאַר זיין איינזאַם געשטאַלט
און בויגן מיין עלנטן קאַפּ?
וויגט זיך זיין צאָרן און פאַלט
אויף מיין פנים אַרויף־און־אַראָפּ.

ווערן הייס מיינע הענט,
און עס צינדט זיך אַ פייער אין מיר:
צעברענען זיך העלער די ווענט,
און ליכטיקער ווערט אין מיר.

מיין קינד

אן עמער,
א בערגל זאמד,
און א רידל,
א הימל מיט בלאָ
און מיט ווינט —
יאָ.

ס'איז אמת,
עס שפילט זיך מיט דעם
מיין קינד.

דער האָן איז ווייס,
זיין קאָם איז רויט ;
ער שטעלט די פיס — דער גבר.
מיין קינד פאָרוואַרפט
זיין בלאַנדן קאָפּ —
א חלום
איז די וואָר.

דער טאָג אין בלאָ,
ביימער שטייען פאָרטראַכט.
מיין קינד
יאָגט גאָך דעם יונגן ווינט
און לאַכט
און לאַכט.

דער ווייסער האָן
שטרעקט אויס זיין האַלדו,
און שפּרייט די פּליגל אויס —
מיין קינד
צעשפּרינגט זיך אויפן גראָז
און לאַכט ווי ער איז גרויס.

דער עמער שטייט.
עס וואַרט
זאַמד און רידל.
מיין קינד —
אַ שטראַל פון פּרייד,
אַ ליד פון פּידל.

ש י ך

האַט מיין יינגעלע אַ פאַר ברוינע שיד; גייען די שיכעלעך גיד, גיד.

לויפן פאַרביי דעם וואַסער-ברעג, און טרייבן דעם ווינט אַוועק.

שפּרינגען זיי פלינק איבער פאַרקעמטן גראַז, און יאָגן נאָך אַ פאַרשפעטיקטן האַז.

ווייל מיין יינגעלע האַניק מיט ניס — נעמען די שיכעלעך און טראָגן די פיס.

ווייל מיין יינגעלע אָן עפּל, אַ באַר — איז אויך נישט קיין צער.

גיי איך מיט מיין יינגעלע צופּוס אין גאַס, ווערן פּון רעגן די שיכעלעך נאַס.

קוקן מיר ביידע אין פענצטער-גלאַז, זעען מיר אַ פּערדעלע פּונקט צו זיין מאַס.

גייען מיר אַריין און קויפּן דאָס פּערד, מיין יינגעלע מעסט שוין די לענג פּון דער ערד.

דאָס פּערדעלע טוט מיט די פּיסלעך אַ האַפּ, עס צעטאַנצט זיך דער ווינט אויף מיין יינגעלעס קאַפּ.

לויפט איבער פּעלדער און פליט איבער מאַך, און אַט פּלאַצט אין די שיכעלעך ברוינע אַ שטאַך.

נעמט מיין יינגעלע לויפּן צוריק, עס וויינט אין אים זיין קינדערש גליק.

ער וויל וויסן, צי ער איז רייך, צי אַרעם גאַר,
און צי עס איז דאָ געלט אויף אַ נייער פּאַר.

די שיכלעך זענען אַ טעג פּערצן אַלט לעת־עתה,
וועלן מיר טאַקע נעמען און לייגן אַ נייע לאַטע.

לויפן די שיכלעך העט, העט, העט,
ביז די זון גייט שלאָפן אין איר הימל־בעט.

באַבעס וויג-ליד

ה. לייחויק'ן

איילע־ליר־ליר,
 שלאָף, מיין קינד,
 עס רוט דאָס גראָז,
 עס שלאָפט דער ווינט.

די לבנה שפרייט איר ליכט,
 און די נאַכט וויגט איין די שטערן,
 איך קאָן אויסנווייניק דיין געזיכט
 ווי איך קאָן די שטערן.

ביי דיין וויג אַ קאָזע אַ ווייסע
 טוט קיין אויג נישט צו,
 דערציילן וועל איך דיר אַ מעשה,
 איילע־ליר־ליר.

פאַרט דער טאַטע, פאַרט ער האַנדלען
 אין אַ ווייטן וועג,
 ברענגען וועט ער זיסע מאַנדלען
 צו פאַרזיסן דייע טעג.

און צעבראַכן איז דער וואָג,
 און אַ קאַליקע אַ ראָד,
 טוט ער זיין פאַרמעגן טראָגן
 אַזש ביז יאַקנע האָד.

קומט ער צו אַ פעלד אַ ווייטן
 אויף אַ פולער וואָך;
 קומט אַ באַק אים צו רייטן —
 בריקעט נאָך.

זעצט ער זיך אויף שטיין אַנידער
אויף אַ פולער וואַך ;
טוען אים וויי אַלע גלידער,
און אַ ביסל נאָך.

צינדט ער די הבדלה אָן
און זאָגט : אַ גוטע וואַך !
טוט דער באַק מיטן באַרד אַ שאַקל,
און פאַרשווינדט דערנאָך.

*

איירע-ריו-ריו, איירע-ריו,
איירע-ריו-ריו, שאַף אין רו.
זינג איך דיר אַ יידיש ליד :
ביסט, מיין קינד, אַ ייד.

איירע-ריו-ריו, איירע-ריו,
מאָך די אויגן צו.
שווימט אויף וואַסערן אַ שיף,
איז דאָס וואַסער בלוי און טיף.

פירט זי יידן אָן אַ היים,
עלנט ווי שטויב און שטיין.
איירע-ריו-ריו, איירע-ריו,
ס'פאַרט מיט זיי גאָט ברוך הוא.

שווימט אָפּ די שיף פון ברעג,
שווימט ברייט און ווייט אַוועק.
קומט זי אָן צו איין עק וועלט —
טיר און טויער איז פאַרשטעלט.

שווימט זי צו אן אנדער ברעג,
ווייזט מען אויך פון דארט דעם וועג.
איי־ע־י־ר־י־ו, אייער־י־ו,
טיר און טויער צו.

וואַגלען יידן דורך ים און נאכט,
טיר און טויער צוגעמאַכט.
איי־ע־י־ר־י־ו, אייער־י־ו,
און דער עלנט דעקט זיי צו.

שטום דער הימל איבער זיי,
קוקט אראפ אויף זייער וויי.
איי־ע־י־ר־י־ו, אייער־י־ו,
שאַף, מיין קינד, אין רו.

צוויי יידישע יעגער פון בראַנזוויל

צוויי יעגער,
צוויי יידישע העלדן,
זענען געקומען צופאַרן,
מיט ביקסן
און פולווער;
אין יעגערשע יאַקן
מיט רויטע מיצן
און זילבערנע שפאַרן.

האַבן די יידישע בערג
געגעבן אַ טרייסל די גריוועס,
פאַרקאַשערט אַן אויג האָט דער מאַרגן מיט חשיבוה

דער האָן האָט דער ערשטער
צעטראָגן די פריילעכע בשורה:
— קו — קו — רע — קו!
און געשריבן אין טויאַיקן הימל אַ שורה:
— די לייט זענען דאָ;
צוויי יידישע העלדן,
צוויי יעגער
מיט ביקסן, געקומען צו פאַרן,
אין יאַקן
און זילבערנע שפאַרן.

יידישע העלדן פון בראַנזוויל!
מען פוצט שוין די ביקסן,
ס'גייט אויף בערן אַ גרויסע מפלה!
איז אַוועק אַ פאַרשמאַיעטער טאַג,
אַ בהלה:

האַט דער ווייסער אַקס,
דער טאַטע פון זיבעצן קעלבער,
געטאַן זיך אַ גאַז
און אַ בריקע.
און די קי אויפן גראַז
האַבן זיך פאַרקוקט
און האַבן פריילעך געהיפערט,
דער ענדיק האַט זיך צעהאַלדערט
און צענומען זיין עק אין אַ פעכער.
די זון האַט געקלעטערט
אַלץ העכער און העכער.

די וועלדער, מיט שטאַמען און בלעטער,
וואַרטן מיט צווייגן צעלייגטע און ברייטע
אויף די יידישע העלדן,
צוויי יעגער,
יוסף בער,
און יעקב מרדכי דער פעטער.

עס גייען גבורים
פון בראַנזוויל!
שרייט מיט זיינע לעצטע כחות
דער וויפּ — פּור — וויל.

האַבן די בערן גענומען זיך שרעקן,
און אין די גראַבנס פאַרקראַכן
מיט די עקן.
איין קלייניקייט,
צוויי יעגער,
צוויי העלדן:
יוסף בער,
און יעקב מרדכי דער פעטער!

האַבן די יידישע העלדן
געטון אַ גיי און אַ קלעטער
איבער מאַכיקער ערד
און דורך בלעטער,
די קעפּ פאַריסן,
די ביקסן אויסגעשטרעקט צום שיסן.

דער הימל אין שווייגן.
די זון אין די צווייגן.
דער האַז האַט פריילעך געהאַפּעט,
און דער וואַלד האַט אונטערגעכראַפּעט.

מאַכט מרדכי־מאַן :
— יוסף־דזשאַן,
קום אַהער,
און די ביקס אָן אַ זייט טו אַ קער ;
מאַלע וואַס,
ס'קען נאָך פאַרוועלן די קויל
טאַן אַ שאַס !

זיצט מרדכי־מאַן מיט אויערן געשפיצט,
און וואַרט אָפּ אויף זיין בכורה.
זיין מח צעהיצט,
ווי ביים לערנען אַ שטיקל תורה.
זעט ער : אַט רירט זיך אַ צווייג,
מיינט ער :
אַ הערש אפשר גאָר,
מאַלע וואַס,
און גרייט אָן זיין ביקס
אויף אַ שאַס.

טראַכט ער :
צי איז ער ביים זינען,
צי חסר דעה ?
ס'האַט די באַרד
פון זיין זיידן רב הערשעלע
געטאָן אין די בלעטער אַ ווייע.
דער זיידע צעפירט די הענט
און מאַכט מיט אַ וואַזשנעם געבייזער :
— דיין טאַטע, מיין בכור,
טעווער־זיזער,
אויך ברוך השם,
אַ שיסער אַ וואַזשנער געווען...

קוקט אים יעקב מרדכי אָן,
און עס קלאַפט אים אַ צאָן־אָן־צאָן.

די יידישע בערג האָבן פרייעך געלאַכט,
דער ווינט האָט וואַסקן געטראָגן אַנטקעגן נאַכט.
אַרץ האָט געוואַרט :
דער גאַניק,
די קליאַמקע,
די קאַץ ביי דער טיר,
דער אַקס מיט די זיבעצן קעלבער ;
דער ענדיק האָט זיינע פליגל געטאָן אַ צעלאָן —
און אפילו דאָס גראָז.

דער ערשטער דער האָן
אויפן דאָך אויבנאָן,
האַט די בשורה צעטראָגן
אין ווינט ווי אַ פּאַן :
— קו — קו — רע — קו !
די יידישע העלדן
זענען דאָ,
אין אַ גליקלעכער שעה !

דער האָן האָט דער ערשטער
צעטרָאָגן די פריילעכע בשורה,
און געשריבן אין טויאיִקן הימל אַ שורה :
— קו — קו — רע — קו !
די לייט זענען דאָ !
צוויי יידישע העלדן,
צוויי יעגער,
מיט ביקסן און יאַקן,
אין רויטע, פאַרקאַשערטע מיצן.

און ער איז מודיע, אַלע זאַלן הערן :
— נישט קיין הערש,
נישט קיין ציג,
נישט קיין בער —
נאָר געבראַכט האָבן די יעגער
פון זייער געיעג,
כ'בעט איבער אייער כבוד,
אַ צעשראַקענעם האָז,
און נישט מער.

מִיּוֹן גַּאָם

נײַן גאַס

היינט האָט זיך די נויט אויף מײן גאַס צעזונגען
מיט הונגער אין קני, אויף לײפן — אַ פאַרוואַנדיקט געשרײ.
דאָס לעבן איז צו פאַרדינגען
פאַר אַ העמד אויף לײב, פאַר אַ לעפל געקעכץ, פאַר אַ זופ טײ.

עס רעדט דער הימל מיט בלײ און מיט מאַנונג.
ווי אַ ווייט גליק שטייט מאַנהעטן פאַרטראַכט.
עס טראַגן הונגעריקע שאַטנס זייער דראַאונג ;
מײנען אויגן — פײערדיקע פרעג־צײכנס אין דער נאַכט.

עלנט פון גראַז אויף דײנע סקווערן,
הײמלאַז לעבן אויף דײן ברוק.
ווי פון אַ מדבר־הימל קוקן די שטערן,
אַ מענטש פאַרגײט אין יעדן פֿיבערדיקן צוק.

איך גײ אום אין דײנע גאַסן מיט אַ קלדה.
דאָס לעבן שפּאַנט מיט צעבלוטקטע צײן.
רוקן צו רוקן, לײב צו לײב אין בהלה ;
שאַטן יאָגט שאַטן, צעשיידט און אַרײן.

דײן פֿריילעכקײט שפּאַנט איבער פאַרפֿיניקטע גופים.
מיט דאַכלאַזן עלנט שניידט דער ווינט.
איך הער דעם בעטלער אויף זײן פֿידל רופן
און אויסלערן דאָס מידע האַרץ אויף דײנע גאַסן, בלינד.

דיינע ביימער, מאַנהעטן, מיט וואונדן בליען,
דיין אויסגעדייקטע ערד — מיט אַ גרינעם געוויין.
היימלאַזע מחנות ציען
איבער דעם עלנט פון שטאַק און שטיין.

דיינע גאַסן, מאַנהעטן, — מיט רויש און מיט ווייסן פייער,
מיט אַ פאַרזויפט פנים ברענען דיינע נעכט —
באַצאָלן וועסטו, באַצאָלן טייער
פאַר שפּלות און הונגער פון דיינע קנעכט !

ל י נ ט ש

א פחד-געוויין רייסט מיין דינעם שלאף :
אין ווינט וויגט זיך נעגער-לייב, טונקעלער גוף.

די פעטליע פארצויגן ; און שליף נאך שליף
צינדט מיין גוף, ווי א גליאיקער רייף.

מיט מאַרד אין די אויגן ברענט דער המון —
אין איין העמד שטיי איך אין גליווער פון שטיין.

איך פאַרברעך די הענט און פאַרקרייך די ציין,
און רייס דאָס העמד אויף מיין לייב און שטראַף זיך אַליין.

ווי לבנות פאַרקרימטע וויגט זיך פנים נאך פנים
מיט חיהשן דורשט פון די ווייסע שונאים.

„טונקעלער ברודער, — איך רוף, איך רוף —
אויף פעטליע פון שטריק נעם מיין ווייסן גוף!“

צינדט זיך דער וואַלד מיט פלאַמיקן כעס:
און ס'ברענט מיר דער ווייסער המונישער האָס.

עס פליקט זיך דער צאַרן, אין בייזן די הענט :
איך האָב דעם כבוד פון המון געשענדט.

עס הויבן זיך רידלען, עס בלאַנקען העק —
איך צי אויס מיין האַלדז אַנטקעגן חלפּס שרעק.

איך פאַרוואַרף מיין קאַפּ און שטיי ווי אַ קינד —
דער המון — ווי שטורם, צעהיצט און בלינד :

„איר זעט — אויך זי איז אַ הינטישער ביין...
באָי גאָד, זי וועט הענגען אָן אַ העמד אַזיין!“

אַ בלאַנק פון אַ מעסער, אַ שניט אין דער שטריק,
און עס פאַלט אַ טונקעלער סנאַפּ אויף קריק.

איך פאַל צו צום מת און קוש זיינע טריט —
די לבנה שמייכלט און היט.

המונישער פנים צעקרימט פון צאַרן;
מיין לייב — אַ ברענענדיקער דאַרן.

געוואָי פון וועלף, מען רייסט מיין העמד:
„באָי גאָד, דו וועסט הענגען אויף דער שוואַרצער פרעמד!“

ווייל דער, וואָס פאַרשוועכט זיין ווייסע הויט,
קריגט דעם זעלבן טייוולשן טויט.“

לעצטער צער פון די נאָוואַהאַ-ברידער *

רויט־ליים האָט אַ ליד היינט געזונגען,
רויט־ליים אין טעפּערס הענט:
— דיין געשטאַלט אין דעם אייביקן וואונדער,
נאָוואַהאַ!
לעצטער צער אין דעם ליים פון די הענט.

זינגט דער שמיד פון די נאָוואַהאַ-ברידער;
שמידט אין זילבער דעם ווינט אויפן זאַמד.
אין זיין טאַפּ — די קוילן וואָס גליען —
לעצטער צער פון דעם נאָוואַהאַ-לאַנד.

און דער וועבער וועבט נאָוואַהאַס טרויער
אין אַ ליד פון רויט און ווייס.
אין זיין פנים — די ערד און איר דויער;
שפינדל־שיף אין דעם שפינערס האַנט —
לעצטער צער פון דעם נאָוואַהאַ-לאַנד.

אין זיין פנים — בראַנז פון אַ האַרבסט־פעלד;
אין זיין שוואַרצאַפּל — שוואַרצערד פון לאַנד.
מאַלט דער צויבערמאַן כישוף אויף זאַמד־שטויב:
מיט בלוט איז באַמיסטיקט דער וואַלד.
לעצטער צער פון דעם נאָוואַהאַ-לאַנד.

* איינער פון די אונטערגייענדיקע אינדיאַנער שבטים אין אַמעריקע.

רויט־ליים האָט אַ ליד היינט געזונגען ;
רויט־ליים אין טעפּערס הענט :
דיין געשטאַלט אין דעם אייביקן וואונדער,
נאַוואָהאַ !
לעצטער צער אין דעם ליים פון די הענט.

איך בין אַ ייד

עס וועקט מיין שלאָף,
עס וועקט מיין האַרץ
אַ יוגאַסלאַוו,
אַ רוסי,
אַ יענקי
און אַ ייד :

— שטיי אויף,
און נעם אַ ביקס.
שטיי אויף,
און קום פאַרטײדיקן
מאַדריד !

איך בין אַ ייד, איך בין אַ ייד.
איך קען קיין ביקס נישט האַלטן אין מיין האַנט :
מיין זיידע איז געווען אַ בעל מקובל אַ ייד.
מיין באַבע האָט געלייענט די צאינה וראינה
און געטייטשט איר פשט.
מיין מאַמע בענטשט ליכט
פאַרן כבוד פון גאָט און מענטש.
און קינס זינד האָט מיר געלערנט די פליכט
פון נישט פאַרגיסן בלוט.

4

מאָדריד,

מאָדריד !

איך שיק דיר אַ גרוס :

דער כינעזער היר-פורפען

האַט אויסגעצויגן זיינע פיס

מיט אַנדערע הונדערט צען.

און אַ יידן פון פוילן

האַט די נויט

גענומען פאַר די האַר,

און גאַר.

מאָדריד,

מאָדריד !

צי איז עס וואָר ?

מען זאָגט :

ס'איז רחמים דאָ,

עס איז דאָ אַ גאַט —

נישט אַנדערש אויסגעטראַכט האַט אים

אַ דאָן קיכאַט,

וואָס מאַכט צצנות פון מיין האַרץ

און טרייבט שפאַט ...

און גלויבן וויל איך,

גלויבן, אַז ס'איז דאָ יאָ אַ גאַט.

עס איז מאָנטיק היינט.

אַט האַט אַ שטערן אויפגעשיינט.

אַ גראַז האַט מיט זיין גרין געצויגן זיך אַרויף

צום הימל בלוי,

אַ טראָפן טוי

האַט קיל געמאַכט די ערד.

און איבער דעם — עס וויל מיין מויל

נישט אויסרעדן דעם גרויל.

מאָדריד,
מאָדריד !
צי איז עס וואָר ?
א תליה ברענט.
עס צלמט זיך אַ פרומער קאַטאַליק,
און זאָגט דעם יידן צו
דאָס געטלעכע גליק.

ווי אַ זעגל צעווייעט זיך אין ווינט מיין חלום.
עס גייט אויף אין פלאַמען
דאָס דורותדיקע פנים פון מיין מאַמען,
און אירע מידע ליפן רירן קוים
עקשנותדיק
אַ ברענענדיקן
אַמן.
אַמן.

דער ספּינקס

דו שמייסט אַ רעטעניש פאַר מיר,
און אורוואַלדיאַרן אין דיין יעדן ריר.

דו ביסט ווי אַ מעשה פון שטויב געבאַרן
אין געדיכטן וואַלד פון בלוטיקע יאַרן.

דיין שמייכל צעוויגט זיך, און שטיצעהייט
ווערט דיין פנים צעשטראַלט ווי אַ מדבר־קווייט.

דיינע אַקסלען ברענען, דיינע לייפן רירן זיך קוים;
בענקסט נאָך שאַטן פון ציפּריסן־בוים.

איך נעם דיך אַרום מיט מיין בלוט און מיין ביינ,
און גיס זיך צונויף מיט דיין מדבר־שטיין:

עס הויבן זיך זאַמדן, ווי כוואַליעס אויף ים,
צעוויגט זיך דאָס פנים און ליד פון מיין שטאַם.

ווי וואַלד־שרפּות ברענען די יאַרן אין דיין שטיין —
איך הער פון מיין שטאַם דאָס געוויין.

עס טרעמפלען פּיס, און קעמלען מיט פעק
ציען די העלדזער אין דורשטיקער שרעק.

עס צעפּלאַקערן זיך הערצער אין מדבר־רויט —
גייט פאַר מיר אויף דאָס ליד פון טויט:

געשריי פון היפטן פאַר מזבח און פּלאַם,
לייב גיט זיך איבער ווי געשאַכטענע לאַם.

רוקנס ברענען ווי רעגנבויגן.
קנעכט־געוויין אין מדבר־אויגן.

הענט שפען און ציען די שטריק,
און חלומען פון א ווייטן גליק.

אויגן מיט דורשט, דאָס לייב אין וואונדן,
שטערן גייען אויף און ווערן פארשוואונדן.

איך צי מיינע הענט, איך שאַרף מיין טראַט;
אין מדבריים — איך זוך גאַט.

וויגט זיך דער קעמל, און אַ מדבר־גלאַק
שיידט פון דער נאַכט אַרויס דעם טאַג.

עס צינדט זיך דער הימל, און האַניק־מיד
גייט אויף אין מיין בלוט פאַר דיר דאָס ליד.

האַניק פון בירעבידזשאַן

איך האָב היינט פאַרזוכט האַניק פון בירעבידזשאַן.
דער שאַרפער טעם האָט אַ ברי געטאַן אין גומען.
ס'האַט אַ ווייע געטאַן פון עמער
דער ריח פון קאַרן־פעלד,
מיט טוי,
מיט קלעווער,
און מיט לבנה־ברוי.

עס האָבן איבער מיר אַ זשום געטאַן די בינען,
און זומערדיקע פעלדער האָבן זיך געשפרייט אין דמיון.
האַט זיך אַ וויג געטאַן
מיין אויסגעוואַרצלטער און טרויעריקער שטאַם,
וואָס זוכט פרנסה, ברויט און ליבע
מעבר לים.

דער האַניק איז געווען גוט.
די ערד
האַט גערעדט
מיט יונגע לייפן,
מיט האַרעוואניע
און מיט בלוט.

און עס טוען זיך אַ וויג :
הענט,
רוקנס,
פיס —
אַקסלען אַנגעצויגן
עקשנותדיק אַנטקעגן ווינט.
און ווי אַ זאַנג אין קאַרן־פעלד
מיין בלאַנדער בכור,
מיין קינד.

עס בלייבט אַ קאַרשנבוים,
אַ באַרן,
און אַ פלוים.
און
און סאַמע אינדערמיט
מיין יינגסטער טרוים.

ק א ד י ע

איך שנייד די בלעטער פון דיין בוך,
דיין לעבן לויפט מיר אַנטקעגן.
ווי לבנה־ליכט שיינט אויף מיר דיין פנים;
דיינע אויגן — מיט צייטיקן רעגן.

דזשיקע־גאַס, העסטער־סטריט און לאַוואַזשע —
אונדזער גליענדיק בלוט;
פאַר יעדן טראָפּן שווימיקן לעבן —
לשון פון רוט.

זינגען מיר צו די הימלען,
און די ווינטן, וואָס האַלטן אונדז וואַך;
אויף וועגן פון היימלאַזער בענקשאַפט —
גליקלעכע אָן אַ דאָך.

איך אונדזער בלוט גייט־אום דער הענקער;
אונדזער צאָרן וואַרט אָפּ דעם טויט.
רייסט זיך דאָס האַרץ צו געדענקען
דעם הונגעריקן אויסגעשריי: ברויט!

גייען מיר מיט דעם תליון,
אונדזער האַרץ אונטער זיינע בלוטיקע טריט;
עס צינדן זיך שטיקער הימל,
און די ערד אונטער די פיס גליט.

מיינע קראַנען ריידן מיט לשון פון טייכן,
ווייס־ברויט און זעמל אויף מיין ניריאַרקישן טיש;
ווען איך שטרעק מיין האַנט צו נעמען —
בלוטיקער מעסער פון דער טיפעניש.

דער העכסטער טורעם פון סדום־מאָנהעטן
גייט־אויף ווי אַ ליד פון ניו־יאָרקישן תהום.
וועמען זאָל איך בעטן, וועמען בעטן ?
אויך איך גיי אום אין זינדיקן שטראָם.

איך נעם אָן די נאַכט ביי אירע טויאיקע אַקסען,
און פיר זי צו מיין וואַכער טיר ;
שווימט די לבנה ווי אַ חלף אויף וואַסערן,
און מיין האַרדז קושט זי מיר.

איך שנייד די בלעטער פון דיין בוך ;
דיין לעבן לויפט מיר אַנטקעגן.
ווי לבנה־ליכט שיינט אויף מיר דיין פנים ;
דיינע אויגן — מיט צייטיקן רעגן.

דאָס כינעזערל וואָן-19

איך קום צום טויער פון כינעזערל וואָן-פו.
ער זיצט אַ נאַקעטער און האַלט די אויגן צו.

ער זיצט ווי בודהאָ אויף אַ לאַטאַס-בלאַט
און זאָגט זיין דורותדיקן פּשט:

זיבן זיידעס שטייען ביי זיין זייט
און פירן אַ ויכוחדיקן שטרייט.

איינער זאָגט: עס איז די פינצטערניש פון לעצטן דור.
דער צווייטער: צוגעמאַסטן אויף אַ האָר!

דער דריטער טוט אַ טרייסל מיט זיין קאַפּ
און ברענגט אַ וואַלקן פון דער הויך אַראָפּ.

דער פערטער דרייט אַ פאה אין דער לינקער זייט
און זאָגט: מיט אויסגעפיקטע אויגן איז די צייט;

דער אַדלער זעט בלויז זיך און זיין רויב,
וואָס באַדט זיך אין בלוט פון דער פאַרצוקטער טויב.

דער פינפטער נעמט אַרויס פון טאַרבע ברויט,
און טיילט די זיבן זקנים, ביין און הויט.

זאָגט דער זעקסטער מיט באַדויער אין זיין קול:
נישטאָ דער בטחון פון אַמאָל;

די ערד צום הימל ציט, דער מענטש — צו גאָט,
די אייביקייט אין אים, און אייביק זיין גנאָד.

דער זיבעטער צעווייגט זיך מיט דעם ווינט,
און ווי אַ רגע — פאַרשווינדט.

דאָס כינעזערל וואָרפן
זיצט אויפן לאַטאַס־בלאַט און האַלט נאָך אַלץ די אויגן צו.

אין טעג פון הונגער

I

אין שפּלע טעג פון הונגער
איז ניויאַרק אַ מדבר-גליק.
יעדער וויגט זיך באַזונדער
אויף זיין אַרעמער שטריק.

גייען פאַרחשטע לעבנס,
געפייניקטע לייב און בלוט.
גייען דורך גאַסן און סקווערן,
חלומען: — וואַכיקן ברויט.

בלאָנקען ווי געזעמלען אין מדבר,
אויף די ליפן ברענט די וויי;
עפענען טויזנטער מיילער
אַ שטומען געשריי.

וואַקסן די מויערן אלץ העכער,
מיט שטיינערן האַרץ צו גאַט;
שטיינערנער שמייכל אויף דעכער,
און גאַליקער שפּאַט.

II

איך גיי צווישן מויערן און גאָסן.
איך גיי מיט מיין קראַנקן דור ;
איך האָב געוואוינט מיין האַרץ זיך בויגן
צו יום־טוב און צו וואָר.

צו דיינע שטייגנדע מויערן
ציט דאָס פאַרלאַרענע בלוט.
אויף אַלעמענס הענט אַ באַדויערן.
און יעדנס חלום פאַרבלייט.

און הונגער טוט אַלץ נאָך געדויערן
אויף הענט אויף פשוטע צוויי ;
אויף אַלעמענס אויגן אַ טרויערן.
אויף אַלעמענס ליפן געשריי.

I

מיט געוואוי אין די ציין טראַגט זיך דער ווינט,
זיין צורה שיכור, מיט רשעות בלינד.

מיט שרפה אין די אויגן, מיט מאַרד אין טראַט,
טראַגט ער דעם פיבער פון אַ בלוטיקן גאַט.

ער קאַסעט די רו איבער ביימער און דעכער,
און צינדט דעם טויט מיט זיין בלוטיקן פעכער.

ברענט זיין שאַטן איבער פעלדער און רינד,
און איבער דעם יינגסטן קינד.

צעטאַנצט זיך דער עלנט אין מענטשן-געביין,
און דער בוים מיט זיין גרינעם געוויין.

דער הימל גלייט מיט פלאַמיקן סם —
אין וואונדן שרייט אַ מענטשן-ים.

עס הוידען זיך אַקסלען אונטער ביקס און שווערד
אויף צעבלוטיקט האַרץ פון דער ערד.

עס שפייען קאַנאַנען, און שפאַן נאָך שפאַן,
ברענט דאָס פנים און דאָס בלוט פון מאַן.

וואָס טראַגט זיין לעבן אַנטקעגן דער ביקס,
און גיט זיך אַוועק ווי אַ שטום געוויקס.

לכנה גיסט נאָוועמבער־ליכט,
און קושט דעם עלנט פון מענטשנס געזיכט.

איך לייג מיין האַרץ אויף אַ קישן פון שטיין,
און הער די ערד און איר געוויין:

„דאָס פעלד האָט מיט זון און ברויט געבליט,
און מיין לייב מיט ליד און זאַנגען־שניט;

מיט בלאָנדן זומער האָט געשפילט מיין בלאָט,
מיט ברויט אונטערן שניי שלאָפט חודש שבט.

דער הימל האָט געטרונקען דעם גאַלדענעם קאַרן —
איצט פינצטערן כמאַרעס אַראָפּ זייער צאַרן.

מיין לייב איז אַ קבר פאַר מענטשן־געביין,
אין מיר זאַפּ איך איין זיין עלנט־געוויין!

יוניאן סקווער

עס בליט דער מאַרגן מיט מאַאיקן צוויט.
די קנאַספּן פֿאַכן,
דער הימל גליט.
די ערד מיט האַניק אין אויגן בליט —
די זון בריט.

איבער גאַסן, איבער שליאַך
ציען זיך הערצער אָן היים און אָן דאָך.

דער מענטש מיט באַרוועסער ברוסט, אָן אַ העמד,
און דאָס פֿאַרפּיניקטע ליד פון דער ווייטסטער פרעמד.

דער ברודער מיט אויסגעפֿליקטע ציין,
און ברודער מיט פרייד און זון אין זיין ביין —

מאַרש,

מאַרש,

מאַרש !

פנים צו פנים, האַנט צו האַנט
זינגען דאָס ליד פון אַלעמענס פֿאַנד.

עס צעגיסן זיך טייכן, פיס מיט פרייד.
די הימלען מיט ווינט און מיט מאַאיקע רייד.

מיט ווינט אין די אויגן, מיט ליד אין געביין ;
אין מאַרש — די גויט ווי פייער ריין.

שטיינערנע שטאַקן קוקן אַראָפּ,
עס צעהוידען זיך גלאַקן מיט זון איבערן קאַפּ.

הערצער אין פלאַמען, זון אין בליק —
עס מאַרשירן שטאַמען איבער מאַאיקער בריק.

מאַרש,

מאַרש,

מאַרש !

אין פייער טויכט אויף דור נאָך דור ;
אין מאַרש — די צעפייניקטע וואָר.

דער הינקעדיקער און הויקער ביי דער זייט,
און די הייסע פרייד פון אייביקן שטרייט ;

דעם געקעפטנס בלוט פון דער גילאָטינע,
ברודער־קאַמף און ברודער־שנאה ;

דאָס געפייניקטע בלוט פון עשאַפּאַט,
און דאָס געוויין פון גאַט.

דער פינצטערער גרויל פון ליינטשערס שטריק,
און דאָס געשאַכטענע גליק ;

צעפאַסעוועט לייב אין תפיסה־ווענט,
און דאָס געשריי פון באַליידיקטע הענט —

מאַרש,

מאַרש,

מאַרש !

עס בליט דער מאַרגן מיט מאַיקן צוויט,
די קנאַספּן לאַכן,
דער הימל גליט,
די ערד מיט האַניק אין אויגן בליט —
די זון בריט !

דער ניו-יאָרקער גביר
מאַכט צתונה זיין טאַכטער

א) דער גביר, דער טאָטע, מאַכט חתונה זיין טאָכטער

דער זאָל איז פול מיט גלאַנץ, מיט רויש,
אַ כוואַליע לייכט יאָגט נאָך אַ כוואַליע.
מיט לייב און זיידן־גערויש
טראַגן זיך ווי אויף פליגלען אַלע.
עס קומען אָן פאַרפּוצטע מחותנים,
ווי ביימער אין אַ שטורם פאַלט איינער דעם אַנדערן אויפן האַלדז.
די גדולה לויכט אויף יעדנס פנים.

שיכור וויגן זיך די בליצנדיקע זשיראַנדאַלן.
די טאַצן פֿעסקען, עס האַלדערט הויך די פויק.
דער סאַקסאָפּאָן מיט דבקות ציט זיין ניגון,
די פידלען יאָגן אָן אַ הייסן ווינט.

דער גביר, דער טאָטע,
מאַכט חתונה זיין טאָכטער.
און אויסגעלאָזן האָט ער קיינעם נישט,
פאַרבעטן האַרב שטאַט; פון פיטקין עוועניו,
פון די בראַנקס
און פון מאַנהעטן;
די חשובי ניו־יאָרק מיט אַנגעפיקעוועטע טייסטערס, —
דעם בוטשער,
דעם בעקער,
און דעם גראַסערי־מאַן נישט אויסגעלאָזט.

ב) רבי סענדערל

רבי סענדערל זיצט אין אַ פֿאַזשע, הויך ווי אויף אַן אויבערשטיבל.
רבי סענדערל, וואָס האָט זיין כסאָרבנות
אַריבערגעטראָגן פון רייסן אַזש ביז דער גאַס קאַנעל.
געקומען איז ער מסדר־קדושין זיין,
עס זעט אים אויס, ווי ס'איז אַ חגאַ.
ס'דוכט זיך אים: קלויסטער־גלאַקן קלינגען.
דער ריח פון בלומען־שטראָן שיכורט אים.
מיט חשיבות און צעשראַקן
קוקט אַראָפּ זיין געלע באַרד.

אַזאַ געדרענג איז אונטן:
קאַפֿ־צור־קאַפּ,
און בויך־צור־בויך,
אַקסל־איינגעזויגן אין אַקסל,
וויילד יאַגן די פיס דעם ווימפערדיקן דזשען,
אין קדחת־פיבער וואַרפן זיך די היפטן,
אין גייעם חסידות־פייער
פֿלעסקען מיט די פיס
די אייניקלעך די פרייע,
פון בראַס־לאַוער,
און פון מעזריטש.
אין ענגשאַפט רייסט זיך דאָס כליפען פון אַ פֿלייט.
די פויק שליידערט האַגלדיקע דונערן,
און עס צעלאַכט זיך דער טרומייט.

רבי סענדערל — אויבנאָן,

ווי אַ מצבה.

מיט דבקות רעדט צו אים דער סאַקסאָפּאָן :

„איז דען מיין שפּילן נישט מחיהדיק ווי דודס פּידל,

און ווי דעם קלעזמערס פּייפּיאָל פון טיף רייסן?“

עס טויכן אויף רבי סענדערל'ס יאָרן :

זיין לעבן שווימט אַוועק פון אים צעשראַקן און פאַרלאָרן.

דער גבאי, רבי שלמה זלמן,

אַ ייד אַ רויטער און אַ כעסן. —

ווי אַ פייער

ברענט זיין זאַפרעך-באַרד :

— שוין בעסער פייערן פון מדבר סיני,

און אַלע פּלאַגענישן פון דער וויסט :

נקבות, בתולות, זכרים

אין עבודה זרה אויסגעמישט !

ג) די באַבע חנה-צירל דערציילט נסים

אוי, די באַבע חנה־צירל, די באַבע חנה־צירל!
מיט אירע שיה־שוועסטער, דעם דיינס בתי־חידה הענע לאה
און דעם שענקערס טאכטער שיינע־מירל —
זיצן אַרום טיש, ווי אויסגעפּוצטע גרעפינס,
אין די קנייטשן — וואַרעמקייט פון תפילה.
די שטערנטיכלעך אויפן קאַפּ — פּוסטע פייגל־נעסטן.
און די קרינאַלינעס, —
אַ פייג די הונדערט זיבן און צוואַנציק מדינות!
ווער קען זיך גאַר צו אַזוינס פאַרמעסטן?
מיט היפּערס און מיט אַטלעס און מיט בענדער.
ציטערנאַדלעך — ווי גן־עדן פייגל אַט טוען פליען!
די פּנימער, ווי פון אַ וואַנט־געמעל אַראָפּ:
שמייכלט איינע,
שמייכלען אַדע צו.
ווייל יעדע איינע עפעס ריידן, עפעס זאָגן,
נאַר אַלץ שלינגט איין פון סאַקסאַפּאָן דאָס דבקותדיקע קלאָגן.

צעפירט די הענט די באַבע חנה־צירל,
און שמוצערט מיט די קלוגע לייפן:
ווי זומער־פייגעלעך זענען איר פאַרפּלויגן די אַכציק זומערס.
ס'האַט איר פאַדאַלער יוגנט ווי אַ קאַרשנבוים געבליט,
און אין סאַמע אינדערמיט,
האַט איר אַ ווינט אַ כאַפּ געטאַן ביים האַרצן:
ס'האַט בערלעך חיה־פעשעס זיך פאַרגלוסט
אַ שפּיל צו טאַן מיט אירע באַקן!
דער רומיאַנעק האַט געשיכורט מיט זיין טעם,
און דער פּויגל האַט אַזוי זיס געטריילערט.

א קשיא אויף א מעשה —
מן הסתם,
האבן אירע יונגע טעג
געזאגט א הוליע טאן מיט א צעבושעוועטער כוואליע
אויפן ים.

די זקנות ארום טיש —
קמיעות, איינגעפאסט אין אַלט־זילבער,
האבן מיט פארטרויען זיך צעוויגט,
ווי אין א כישוף־מעשה.

ד) געגרייטער טיש

מען האָט געשאַכטן קאַטשקעס, גענדז און בלויע טויבן,
ענדיקעס, הינער און טערקישע פּאַזאַנען.
דער גביר, דער טאַטע, האָט דעם אויערהאַן געהייסן כאַפּן
און לאָזן מאַכן מאַרצעפּאַנעס.
טויזנט גלעזער אָנגעפּילט מיט פינקליקע וויינען.
לבנה־ליכט און הימליקע שטערן,
שאַמפּאַניער, געפּילטע פּיש און פּראַנזעלערן —
טויזנט פּאַר אויגן האָבן גענומען שיינען.

און אַט טוט אַ רוף די דודע,
זי פּאַרבעט צום טיש די געסט.
מען זעצט זיך צו דער סעודה
מיט חשק און מען עסט.
די סאַרווערס, אין ווייסע הויבן, שטעלן אויפן טיש
מיט נעגעלעך די וויינען און די געווירצטע פּיש.
זיי טראַגן פּודע טאַצן מיט קאַטשקעס און מיט גענדז,
אויסגעפּוצט מיט בדומען און מיט גרינע פּרענדז.
אַט טראַגט מען אויך געפּראַרענע גאַלזעגאַנעס,
פּאַרן אויג אַ קוויקעניש
און פּאַרן גומען אַ מחיה.
אַט טראַגט מען משהן אַ פּאַרצוקערט־פּאַרקילטן,
אין הענט — די לוחות,
די אויגן טרויעריק און קאַלט,
און אַזוי עלנט איז זיין געטלעך געשטאַלט.
מען טראַגט אַ ווייסן בער אין זילבערנע געשפּאַנען,
אַ פּאַר פּאַרצוקערטע טויבן,
אַ גלאַק,
אַ שיף געשפּאַנט אין שוואַנען,
אַ פּאַר כינעזישע פּאַזאַנען,
און אַ חופּה־טאַרט פּון צוואַנציק שטאַק.
דאָס ליכט וואַרפט רעגנבויגן־שטראַלן אויף דעם אַלעם.

ה) דער גביר, דער טאטע

דער גביר, דער טאטע,
מיט ווייכע אויגן פון דער ליטע;
מיט זונטיק-מאָנטיק-דינסטיק-מיטוואָך — בולבעס,
מיט גריקע-פעדער אין זיין בלוט צעבליטע,
קוקט אויף דעם אַלעם מיט הכנעה.
זיין פנים קרימט זיך אין אַלע שפיגלען,
זיין לעבן ברעכט זיך אין דער אייביקייט.
ער קריגט פייערדיקע פליגלען —
אַרץ שווימט אויסער רעכענונג און צייט.
די גריקע-פעדער נעמען ריידן,
עס רעדט דער ליטווישער גן-עדן:

עס איז שבתדיקער, אַרעמער גנאָד.
דער טאטע זיינער ציט אַ טרויעריקן ניגון,
די הענט זיינע ריידן מיט גאַט,
די מאַמע — אַ וויינענדיקע תפילה,
זאָגט „גאַט פון אברהם“ פאַר אַלע.
דער טיש מיט ברעקלעך פון שבתדיקער חלה,
די לייכטער — אין אַוונטדיקער נעילה,
די שוועסטערלעך, די זיבן ציגן,
זוכן מיט די אויגן אליהו הנביא.
עס איז רו,
שבתדיקער טרויער,
באַרוועס קוקט אַריין די וואָך אין פענצטער.
און גרויער, גרויער
ציט זיך אויס דער דלות.

ו) דער רב ר' סענדערל און ראבאי שטערן

וואָס צו גאָט איז צו גאָט,
און וואָס צו לייט איז צו לייט ;
אַ ייד וועט די אַכילה אויף גאָטס וואָרט נישט פאַרבייטן.
דער גביר, דער טאַטע האָט געוואוסט פון גוטן מזל דאָס אָרט,
און אויך געוואוסט אויף וועמעס לייפן עס רוט גאָטס וואָרט.
וואָס צו גאָט איז צו גאָט און וואָס צו לייטן איז צו לייטן —
דעם רבי סענדערל האָט מען ניט געקאָנט אויף ראבאי שטערן פאַרבייטן.
כאָטש רבי סענדערל האָט צוגעגרייט אַ דרשה מיט דובנער מגידס אַ משל,
האָט מען נישט געקאָנט פאַרבייטן שאַמפּאַניער אויף בוראַקראַסל.
אמת, רבי סענדערלען האָט מען מכבד געווען מיט מסדרקדושין,
די גאָטספאַרכטיקייט האָט געשטראַלט פון זיין פנים אויף חדושים —
אַבער דאָס קול זיינס האָט געציטערט, מתיקות האָט געפעלט,
צעשראָקן איז געווען זיין באַרד צווישן גלוחים, גאַלד און געלט.
און געוואַלט האָט רבי סענדערל זאָגן דעם טאַטן, דעם גביר,
אַז אַנגעלייגט איז ביי גאָט דער, וואָס האַלט פאַרן אביון אָפן די טיר.
און געוואַלט האָט אויך רבי סענדערל מסביר זיין און זאָגן,
פאַרוואָס עס וועט אין גלות לאַנג, נאָך לאַנג נישט טאַגן ;
און געוואַלט האָט אויך רבי סענדערל אַרויסברענגען דעם פשט
מיט אַ משל פון מצרים, ווי שלעכט, אויב אַ מענטש איז תמיד זאָט,
און ווען אפילו פון קנעכטשאַפט באַפרייט — איז אַ מדבר זיין טיש,
אויב עס פעלן אים פולע טעפ מיט פלייש און מיט פיש ;
און נאָך גרעסער איז די זינד, וואָס מ'האַט צעטיילט האַלב אויף האַלב ;
די נאַכט צו אַ כלומרשטן גאָט, און דעם טאַג — צו דער גילדערנער קאַלב.
דאָס האָט רבי סענדערל געוואַלט זאָגן איבער קעפ און טישן ;
געטראָגן אַבער האָט ער די דרשה אַהיים אינאיינעם מיט זיין געפלאַגטן
געוויסן.

און ווי נאָר דאָס פֿלייש און פיש איז פון טיש פאַרשוואונדן,
האַט ביים ראַבאָי שטערן אין צופרידנקייט די צונג זיך צעבונדן.
ער, דער ראַבאָי, האָט ווי דער תנא רבי אָפגעגעבן כבוד דעם גביר,
אַן אַ באַרד, אַ גלוח, אָן יראה אין פנים.
פון פאַפיר האָט ראַבאָי שטערן אויסגעזונגען ווי אַ „סערמאַן“ זיין „ספיטש“,
האַט יעדעס וואָרט זיינס געגלעט, אים איז געקומען צונגן
די מוטער חוה, די מוטער פון אַלע כלות, די אם כֵּף חי,
וואָס כאַטש אַ פאַרטריבענע פון גן־עדן — האָט זי סיי־ווי־סיי
פאַרן מאַן אויפגעשטעלט אַ גן־עדן אויף דער ערד.
און וואויל איז צום היינטיקן „אדם“, וועמען עס איז באַשערט
די היינטיקע „חוה“, וואָס טראַגט די ביכורים צום אַלטאַר,
איר ליבע צום מאַן — איר פריינט און האַר.
און אויך טאַטע־מאַמע האָט ראַבאָי שטערן נישט פאַרגעסן:
פון יידישן פּאָלק צוויי זיילן,
וואָס האָבן געבראַכט אַ כשר האַרץ און צדקות אַריבער טויזנטער מיילן.
„אַ, דו נאָבעלע מוטער“ — האָט ראַבאָי שטערן זיין האַנט געשטרעקט
צו דער כלהס מאַמע, וואָס האָט די פאַרטערטע אויגן מיט דער האַנט
פאַרדעקט —
„צו דער מוטער שרה ביסטו געגליכן, וואָס האָט אין איר וואַנדערן
געפירט דעם פאַטריאַרץ אייברעהעם, אים נישט פאַרביטן אויף
קיין אַנדערן.
מה טובו אַוהליך, יעקב — — —
נאַבל זענען די געצעלטן פון דזשיקאַב און די ר־ערטער פון איזראַעל!“

ז) אַ גרוס פון פשעמישל

עס צעכליפעט זיך דער וואַלן
און וועקט דעם פאַרזשטן זכרון
פון ליטע און פון וואַלן.

עס טוען זיך אַ לאַז די היפטן אין אַ היימישן קאַדרייל,
הענט אויף באַקעס,
קעפּ פאַרוואַרפן,
מען טופּעט מיט אַפּצאַסן אין דעם שפיגלדיקן דיל.
מען הויבט די קלאַצעוואַטע פיס,
ווי אין כישוף:
אַמעריקע, ניו־יאָרק, וואַלן און ליטע,
בעסאַרביע, פשעמישל און ווין.
אַ וואַר אַ שווערע טראַגט זיך שאַרף פאַרביי אין ווינט,
די יאָרן טראַגן זיך געשווינדט.
עס טאַנצן טאַטעס, אויסגעוואַרצלט פון ערד און חלום.
דאָס לעבן האָט פאַרלאַנגט אַ ביסל רו און שלום,
מיט זאַרג פאַר המשך פון דעם קיום,
האָט מען פון אייגן פלייש און ביין אַ גורל־בריק
פאַרלייגט פון ערד צו ערד,
אַנטקעגן שרפה און אַנטקעגן שטורעמדיקן הימל.

שיכור וויגן זיך די בליצנדיקע זשיראַנדאַלן,
די טאַצן פלעסקען, עס האַלדערט הויך די פויק,
דער סאַקסאָפאָן מיט דבקות וויגט אַ ניגון,
די פידלען יאָגן אָן אַ הייסן ווינט.

עס זיצט אַ יידישער פּאָעט.

אַ גבאי פון אַ סינאַגאָגע,

אַ גוטער ייד,

אַ מעקלער,

און אַ פּאַרויכערונג־אַגענט.

עס טאַנצט אָן אויסגעפּוצטער „לאַרד“ —

ער פירט זיין דאַמע ווי אַ פּאַווע.

ער טענהט דזשענטלמעניש איין :

This yiddish, this uncivilized jargon,
is a disgrace for every living body, everyone.

זיין טאַטע קומט פון פּשעמישיל,

זיין זעלטער־זיידע — פון מלאָווע.

ח) די כלה

אַט שוועבט פאַרביי די כלה,
אויסגעפוצט אין אַטלעסדיקן בלאָ.
אין זיבן שרייערן ווי ס'פאַסט פאַר מלכה אסתר,
אין שיכלעך פון סאַמע גינגאַלד.
ווי פליגלען הענגען נאָך ביי די זייטן ווייסע פעדערן,
זי שוועבט ווי אַ זומער־וואַלקן פאַר אַלעמען פאַרביי.
און גוט צו וויסן איז אוודאי,
אַז אין הויז נומער צען אויף סאַמע מיטן העסטער,
איז זי געבוירן דאָ.

דער טאַטע אירער האָט מיט אַ פושקאַרט „דושאַנק“ געפעדלט,
די מאַמע האָט פעדערן געפליקט,
און זי האָט אין אַ קעלער־שטוב איר חלום אויפגעהאַנגען,
און אויסגעקוקט איר גליק.
זי האָט געקוקט ווי טויבן פליען:
אַט טראָגן זיי איר לעבן צום סאַמע וואַלקן
און קומען באַלד צוריק.
זי האָט געריבן גרעט,
געהאַפן צערעווען און לאַטען.
און האָט די טעג פאַרוויגט ביים ברודערס וויג.

זי האָט אויסגעקליבן פון קאַפּ די פעדערן
ביי איר אויסגעהאַרעוועטער מאַמען ;
און מיט אַיץ צוזאַמען —
פיינט געהאַט דאָס „פאַרקרימטע“ יידישע לשון פון איר טאַטן.
איר בלוט האָט אָפגעוואַרט אַ נס :
ווי אַן עפֿל זאָל זי אַפרייסן פון בוים דער ווינט,
און אַוועקטראַגן איבער דעם פינצטערן דלות פון די דעכער,
העכער, העכער, העכער —

ביים טאַטן איז מיט גאַלד צוגלייך דער „דזשאַנק“ געוואַקסן,
דער טאַטע אירער איז שוין אַ גביר אַ טאַטע,
נאָר פון אים האָט אַיץ געשמעקט דער זשאַווער פון דעם „דזשאַנק“ !

ט) דער חתן

דער חתן — א ייד און א יענקי פון צענטן דור ;
א ריטער, ווי פון שמרס א ראמאן.
זיינע עלטער-זיידעס — פאטריאטן פון כמה יארן —
זענען געגאנגען וואוילקענעוודיק אין שפאן.
האָבן פאַרשטאַנען פון אַ בוראַק צוקער מאַכן.
און ווי אין חומש, האָט דער הימל אויף זיי גערעגנט מיט מן.

דער עלטער-זיידע פון זיין מאמעס צד,
האָט אין זאַמד גאַדשטויב אויפגעקליבן,
און אויף זיין האַריקער ברוסט אַ יחוס-בריוו געטראָגן,
אויף פאַרמעט, מיט פייערלעכן שטריך געשריבן,
באַוויזן מיט אותיות ומופתים,
אַז ער, אַ ספרדי פון טאַלעדאַ,
איז געווען אַ שותף פון קריסטאָפּער קאָלאָן,
וואָס האָט געגעבן זיין חתימה און זיין האַנט
פאַר יידן, געלאָפן פון שייטערהויפנס,
אויסצווכן אַ לאַנד.

האָט דער חתן זיין שטאַלץ געלאָזט פילן,
ווי אַ גאַלאַגאַנער האָן.
געווען פאַרקאָכט מיט זיין פוטבאַל שפילן,
און יחוס-אַבות האָט ער געזען אין דער אַמעריקאַנער פּאַן.
ער קאָן מיט ביקס קונציק אין פייגל צילן,
און מיט די פיס אויסטאַנצן דעם טשאַרלסטאָן !

און כאַטש דאָס ספרדים-בלוט פון זיין עלטער-זיידן
וועקט אין אים דער סאַקסאָפּאָן —
איז נישט „כל נדרי“ און „לכה דודי“
דער ניגון פון יענקי און יידישן באַראָן.

י) די מאמע

דער כלהס מאמע, אין אַ שדעפּ לויט דער לעצטער מאדע, זיצט אַ צונויפגעדרייטע, ווי איר לעבן וואָלט זיך געשעמט. ווי אין חלום וויגט זיך פאַר איר דאָס גדלות און דער גלאַנץ, און ווי אין אַ מעשה־ביכר וואָלט עס פאַרגעקומען אַלץ. זי האָט אַוועקגעגעבן איר לעבן דאָס ביסן ברויט צו פאַרדינען ביי פעדערן האָט זי איר יונגע שיינקייט אויף פּוך צעפליקט.

אַט טראַגט זי זיך אַוועק אין אַ נאַכט אַ הייסער :
דער תמוז האָט אומברחמנותדיק געברענט,
די לבנה איז מיט אַ רחמים־פנים אַרויסגעשוואומען,
און זי האָט דעמאָלט גאַט דערקענט.
דער „דזשאַנק“ איז געלעגן אין אַ גרויסן לאַגער,
פאַר מייַדן האָט זיך הייליק ערד געשפּרייט.
איר שטעטל שדאַפט אויך אונטערן ברוקלינער הימל.
די מצבות, ווי אַ שטומער וואָלד —
און איבער דעם האָט לבנה איר ליכט געזייט.

דאָס בערגל אַלטוואַרג איז פאַר איר הויך געוואַקסן.
אַט גרייכט עס שוין צו ווייטן סיני באַרג.
דערוויילע וועט זי אויך אַ זיסן דרעמל כאַפּן
אויפן סאַמע שפיץ פון אַפגעהיטן אַלטוואַרג.
זי הערט זיך איין צום ריה פון דעם זשאַווער,
דאָס אייזן איז הייס פון טאָג און אַנגעגלייט.
זי דריקט זיך מיטן גוף צום אַלטן אייזן,
וואָס נעמט ווי אייגנס איין איר גוף,
און ווי אַ שטויבעלע טוט זיך איר לעבן רייסן
צום הימל אויסגעשטערנטן אַרויף.

ווי אַ צעבושעוועטע כוואַליע גיט זיך דער דזשעז אַ ריס,
עס טוט זיך אַ ריר אַ וואַלד. עס האַפקען פּיס.
און אַט שטייט איבער איר געבויגן דער מחותן,
ער בעט זי גיין צום טאַנץ...
דער חלום אירער שווימט אַפּ ווייט אין אירע בלוטן,
און ווי אַ שולדיקע און פאַרשעמטע,
גייט זי אַנטקעגן דעם מחותן אַ התן־כלה טאַנץ.

יא) דער לעצטער טאָנץ

עס טאָנצן מאַמעס מיט שווערע הענט און שווערן האַרצן.
עס טאָנצט דער יידישער יאַריד
פון אַרטשאַרד און פון עסעקס און פון העסטער.
מיט לעצטן אַטעם שטופט זיין פּושקאַרט אַ פאַרהאַרעוועטער ייד,
מיט כּריפּעדיקן האַלדז פאַרקויפט ער
רעק אַטפּרענקישע, פאַרזעצטע הויזן, אַלטע שיך און העמדער,
זשופּיצעס, אַ לאַטע אויף אַ לאַטע,
דאָס געשריי פון אַלע לענדער,
און אפילו דעם גראַשענעם עלנט פון אַן אַלטן טאַטן...

עס טאָנצט, מיט לעצטן אַטעם טאָנצט אַ ייד —
ער טאָנצט אויף פּליגלען פון אַן אויסגעחלומטן גן־עדן.
פון אַ הייזעריקן האַלדז זינגט ער אויס זיין ליד:
ב א י ק ע ש ! ב א י ק ע ש !
ער צאָלט מיט גאַלד פאַר שטיקער אַפּגעטראָגן לעבן;
פאַר אַלטן צין, פאַר בליי, פאַר קופּער און פאַר מעש.

עס טאָנצט אַן אויסגעדאגהטע, צעפּלאַגטע מאַמע,
זי הויבט די שווערע פּיס ווי אין אַ חלום בלוז.
די קינדער אירע שעמען זיך מסתמא.
און האָבן פאַר איר קיין אַרט ניט אין זייער מאַדיש הויז.
אין קעלערדיקן תּהום האַט זי געלאָזט די יאַרן אירע פּוילן:
פאַרקויפט האָניק, בעזימער, געפּליקטע פעדערן,
און פון גענזו דעם קלאַרסטן פּוך.

עס ווימפערן פידלען,
עס פארגייען זיך וויאָלן.
אַ וואוילער יונג וואָרפט זיינע פיבערדיקע גלידער אין אַ דזשיג.
ער שליידערט ווילד די פיס,
און זינגט צום טאַקט אַ ליד:

„ביי מיר ביסטו שיין,
לעט מי עקספּלעיין“.

עס טאַנצן אַלע.
אינדערמיט — דער חתן מיט דער כלה.
די סאַרווערס, אין ווייסע הויבן, טאַנצן מיט.
מיט באַנומענע קולות שרייט אַ ייד:
ער וויל טאַנצן אַ שער,
אַ היימישן, און טאַקע תיכף!
ער טופעט ווי אַ בער,
און האַפקעט צום ניגון פון „ונתנה תוקף“.

אַלץ האַפקעט מיט:
דער דייל, די בליצנדיקע זשיראַנדאַלן און אפילו דער סופיט.

די פידלען פליקן פון זיך דאָס חיות,
דער פייפיאַל ציט הויך זיין האַלדז,
און אַן לאַנגע שהיות
קלאַפט מען אויף דעם יידישן נאַציאָנאַל:

„עוד לאַ אבדה תקותנו,
התקוה הנושנה — — —“

אַלע בלייבן שטייל,
ווי צוגעשמידט צום דיל.
דער פייפיאל וויינט ביטער,
און ניכטערט די אויסגעיומטובטע געמיטער.

יב) מען זעגנט זיך

עס יאָגט דער זייגער שעה נאָך שעה.
די נאַכט, ווי טוי אין זון, פאַרשווינדט.
דער מאָרגן מיט זיין בלאַ איז דאָ,
מיט דאגות יעדערן פאַרבינדט.

מחותן שטייט קעגן מחותן,
דער כלהס טאַטע בויגט הכנעהדיק זיין קאַפּ,
כאַטש דער טייסטער זיינער
קאָן פול מאַכן מיט רענדלעך גילדערנע ניט איין טאַפּ.
דעם חתנס טאַטע, דער מיוחס, שטייט אויסגעצויגן
מיט צילינדערהוט אין האַנט.
מיט גאווה פון אַ יחסן אין די אויגן,
פרואווט נויגן זיין קאַפּ פאַרן גביר דעם אימיגראַנט.

עס האַלדערט די פויק,
עס וויינט די פלייט.
די נאַכט האַט מיט דעם טאַג זיך געשיידט,
די שמחה — פון דער פרייד,
די טישן, מיט שיריים, ווי פאַרשעמט,
די מחותנים — אויסגעניכטערט און פרעמד.

מען זעגנט זיך אויף גיך,
און יעדער טראַגט אַהיים
די אויסגעטאַנצטע ליכטיקייט מיט זיך.

א י נ ה א ל ט :

אלע טאג

5	דיינע טריט
6	אין גרינע פלאמען
8	אָנטקעגן ווינט
9	אויפן קראַנקן בעט
11	די ביימער הערן
13	שטום מיין צונג
14	די זון איז אזוי גידעריק געפאלן
16	תהו ובהו
18	מיין פאלק
20	קין, הער
23	גאַט
24	דעם הימל אָנטקעגן
26	זאל אויפגיין אויך דין יידיש ליד
28	מאַמע
30	טאַטע
35	גורל
36	דיינע ליבסטע יאָרן
37	דו

געבורט

41	(א) ניין חדשים
59	(ב) געבורט
	(ג) שפיטאל :
69	צו שפעט
70	איך בין אויך פון שגעון אַ גליד
71	אַ מענטש שטאַרבט
73	נאַכט

טריט אויף דער ערד

77	חלום פון ערד
79	אברהם משה דילאָן
81	אַ בריוו
82	מיין ליד
83	אַ מעשה
85	דער גריל
87	איוב
88	דער גאַטט
89	מיין קינד
91	שיך
93	באַבעס וויגליד
96	צוויי יידישע יעגער פון בראַנזוויל

מיין גאַס

103	עס זינגט מיין גאַס
105	לינטש
107	לעצטער צער פון די נאוואהאַ ברידער
109	איך בין אַ ייד
112	דער ספינקס
114	האַניק פון בירעבידזשאַן
116	קאַדיע
118	דאַס כינזערל וואָן פו
120	אין טעג פון הונגער
122	קריג
124	יוניאַן סקווער

דער נייַואַרקער גביר מאַכט חתונה זיין טאָמטער :

128	דער גביר, דער טאַטע, מאַכט חתונה זיין טאָכטער
129	רבי סענדערל
131	די באַבע חנה-צירל דערציילט נסים
133	געגרייטער טיש
134	דער גביר, דער טאַטע

135	-----	דער רב ר'סענדערל און ראבאי שטערן
137	-----	א גרוס פון פשעמישל
139	-----	די כלה
141	-----	דער חתן
142	-----	די מאמע
144	-----	דער לעצטער טאג
147	-----	מען זעגנט זיך

פון זעלבן מחבר :

פאסן דיכט — א קינדער־וועלט אין פינף בילדער — פארלאג „ארבעטער־רינג“.
אין טאָג — קינדער־שפיל אין דריי בילדער — פארלאג „אידיש“.
אין שעהן פון דיבשאפט — לידער און פאָעמעס — „ווילנער פארלאג“
פון ב. קלעצקין
אָדע טאָג — לידער און פאָעמעס — פארלאג „ערד און היים“.